

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

TEKSTOWYCH I TABELARYCZNYCH

UT/1	BUDOWA GEOLOGICZNA I STRATYGRAFIA.....	1
UT/2	RZEŻBA TERENU I GEOMORFOLOGIA	2
UT/3	WODY POWIERZCHNIOWE I ICH JAKOŚĆ	3
UT/4	WODY PODZIEMNE I ICH JAKOŚĆ	4
UT/5	WARUNKI KLIMATYCZNE.....	5
UT/6	HAŁAS I PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE.....	6
UT/7	ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	7
UT/8	SZATA ROŚLINNA I ŚWIAT ZWIERZĘCY	9
UT/9	OBIEKTY I TERENY CHRONIONE I PROPONOWANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ.....	11
UT/10	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	17
UT/11	OBIEKTY PROPONOWANE DO WPISU DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW.....	18
UT/12	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	28
UT/13	DOMINANTY, AKCENTY CHARAKTERYSTYCZNE DLA KRAJOBRAZU GMINY	29
UT/14	HISTORIA I ROZWÓJ GMINY	30
UT/15	WARTOŚCI NIEMATERIALNE	34
UT/16	LUDNOŚĆ	38
UT/17	ZATRUDNIENIE I BEZROBOCIE	42
UT/18	WARUNKI MIESZKANIOWE.....	43
UT/19	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	46
UT/20	GOSPODARKA	49
UT/21	SYSTEM KOMUNIKACJI DROGOWEJ	52
UT/22	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	53
UT/23	GOSPODARKA ODPADAMI.....	54
UT/24	ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	56

Obszar gminy Milówka znajduje się na terenie Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego. Są to pasma górskie sfałdowane w neogenie i miocenie. Zbudowane są z utworów fliszowych. Na obszarze Gminy Milówka wyróżnia się trzy jednostki tektoniczne – płaszczowinę śląską (północna część gminy), jednostkę przedmagórską (centralna część gminy) oraz płaszczowinę magórską (południowa część gminy).

Płaszczowinę śląską tworzą w większości skały kredowo – paleogeńskie (piaskowcowo – łupkowe). Na terenie Milówki budują ją warstwy istebniańskie górne (czarne łupki z wkładkami z syderytów) i dolne (gruboławicowe piaskowce, zlepieńce) oraz pasma gruboławicowych piaskowców ciężkowickich, warstwy hieroglifowe (cienkoławicowe piaskowce z łupkami), warstwy menilitowe i warstwy krośnieńskie (piaskowce muskowitzowe, łupki margliste i gruboławicowe piaskowce)

Jednostka magórska składa się zarówno z elementów charakterystycznych dla płaszczowiny śląskiej jak i magórskiej. Wyróżnia się w niej oligoceńskie warstwy krośnieńskie nierozdzielone i gruboławicowe oraz warstwy menilitowe. W piaskowcach warstw krośnieńskich występują złoża Kamesznica I, II i III (gruboławicowe średnio- i drobnoziarniste piaskowce krośnieńskie).

Płaszczowinę magórską tworzą z kolei utwory górnej kredy i paleogenu. Powszechne jest zjawisko inwersji rzeźby.

Pokrywające powierzchnię utwory czwartorzędowe mają różną genezę – są to formacje skalne związane z procesami fluwialnymi (osady frakcji korytowej, pozakorytowej, starorzeczy, stożków napływowych i starych osadów aluwialnych) oraz osady stokowe (zwietrzelinowe, soliflukcyjno – deluwialne).

Z uwagi na położenie miejscowości na obszarze Karpat Zachodnich (zwanych też fliszowymi) osuwiska są charakterystycznym czynnikiem modelującym stoki, a tym samym powszechnym zagrożeniem związanym z budową geologiczną. Na terenie gminy wyznaczono obszary osuwisk stale i okresowo aktywnych, nieaktywnych oraz tereny zagrożone ruchami masowymi wynikające z danych Państwowego Instytutu Geologicznego. Osuwiska te występują w rejestrze Starostwa Powiatowego w Żywcu.

Na obszarze Milówki znajdują się udokumentowane złoża piaskowców – Kamesznica I (rezerwowe, wydobyte przerwano w 1971r.), Kamesznica II, Kamesznica III (wykreślone z bilansu zasobów kopalin) oraz złożo Kamesznica IV (złożo perspektywiczne).

W rejonie Kamesznicy prowadzono eksploatację syderytowych rud żelaza – następstwem są istniejące w tym rejonie sztolnie.

Występują tereny z płytko zalegającym zwierciadłem wód gruntowych.

źródła:

1. *Program Ochrony Środowiska Gminy Milówka.*
2. *Prognoza Oddziaływania na Środowisko, Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla pozostałej części terenów Gminy Milówka.*
3. *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe. Gmina Milówka*

Gmina Milówka położona jest w Karpatach Zachodnich, w dolinie rzeki Soły. Ukształtowanie terenu charakteryzuje się występowaniem kopulastych grzbietów ukształtowanych w trzeciorzędzie i nieckowatych, głębokich, holocenijskich dolin rzecznych.

Gmina Milówka leży w obrębie trzech wydzieli geomorfologicznych:

- Beskidu Morawsko – Śląskiego
- Obniżenia Jabłonkowskiego
- Beskidy Żywieckiego

Najwyższym wzniesieniem na terenie Milówki jest znajdująca się w północnej części gminy Barania Góra (1220 m n.p.m.). Do najwyższych położonych punktów w gminie należą także Góra Sucha (1035 m n.p.m. – wschodnia część gminy), Góra Gliniane (1029 m n.p.m. – północna część gminy), Góra Prusów (1010 m n.p.m. – wschodnia część gminy).

Milówka leży na wysokości ok. 435 m n.p.m. w północnej części do 470 m n.p.m. na południu. We wschodniej części, w przysiółku Prusów osiąga 590 m n.p.m. Wieś Nieleświa znajduje się na wysokości ok. 450 m n.p.m. w północnej części do ok. 660 m n.p.m. w południowej (Przełęcz Kotelnica), wieś Szare od ok. 470 m n.p.m. w północno – wschodniej do 650 m n.p.m. w południowo – zachodniej a Kamesznica od 470 m n.p.m. we wschodniej, do ok. 530 m n.p.m. w zachodniej i ok. 600 m n.p.m. w północnej części (Złatna). Łaliki położone są na kilku wzniesieniach, których wysokość dochodzi do 700 – 800 m n.p.m.

Doliny rzeczne mają formę głębokich wcięć lub w przypadku większych rzek – dolin płaskodennych. Obydwa typy charakteryzuje asymetria.

Na terenie gminy obserwuje się intensywne procesy erozji. Rzeki Kameszniczanka, Nieleświanka, Salomonka, potoki Bystra, Janoszka, Rokitniak podmywają stoki, co może doprowadzić do ich osuwania.

Źródła:

1. *Prognoza Oddziaływania na Środowisko, Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla pozostałej części terenów Gminy Milówka.*
2. *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe. Gmina Milówka*

Wody płynące

Milówka położona jest w dorzeczu Wisły, w dolinie Soły, która jest największą rzeką w gminie. Jej długość w granicach gminy wynosi 4,87km. Jednym z jej lewych dopływów jest Kameszniczanka, do której wpływają Bystra, Szare i Kamesznica. Dopływami Kamesznicy są Janoszka, Juraszówka oraz liczne potoki bez nazw. Lewymi dopływami Soły są również Sucha Nieledwia i Nieledwianka wraz z zasilającymi ją potokami. Wzdłuż południowych granic gminy płynie kolejny lewy dopływ Soły – Czerna z dopływającymi do niej licznymi potokami. Na obszarze Milówki do Soły wpływają także liczne jej prawe dopływy – Salamonka z Koluśnicą i Rokitniakiem, Grzegorzów Potok, Szczotkowy Potok, Tycowy Potok.

Na obszarze Milówki występują działy wodne III i IV rzędu. Przebiegają wzdłuż grzbietów wzniesień. Fragment zachodniej granicy gminy pokrywa się z przebiegiem działu wodnego I rzędu – Wisła – Odra, natomiast północno – zachodniej – II rzędu – obszar źródłowy Wisły – Soła.

Administratorem wód na terenie gminy jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie -Inspektorat w Żywcu.

Cieki wodne mają górski charakter – duże spadki, wąskie i głębokie koryta, co stwarza zagrożenie powodziowe. Niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi i lokalnych podtopień wiąże się z krótkotrwałymi wezbraniami po gwałtownych opadach, szybkim spływem powierzchniowym, wysokimi wskaźnikami opadów i odpływu oraz niskim poziomem retencji powierzchniowej i gruntowej. Z uwagi na te czynniki tereny gminy zaliczają się do obszarów o najwyższym stopniu zagrożenia powodziowego. Obowiązują granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią wyznaczone przez krakowski RZGW w „Studium określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Soły”.

Zbiorniki wodne

Na terenie gminy Milówka brak zbiorników wodnych. W ramach „Koncepcji programowej zagospodarowania terenów nad rzeką Solą w Milówce” przewidziano realizację zbiorników małej retencji.

Ujęcia wód

Źródłem zaopatrzenia gminy Milówka w wodę są dwa ujęcia wody pitnej – ujęcie „Kamesznica - Złatna” – drenażowe pod dnem potoku z ustaloną strefą ochrony sanitarnej oraz ujęcie „Milówka – Prusów” – prespektywistyczne ujęcie na potoku Milówka.

Jakość wód

Soła na obszarze Milówki odprowadza wody zaliczane do III klasy czystości.

źródła:

1. Prognoza Oddziaływania na Środowisko, Miejsowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla pozostałej części terenów Gminy Milówka.
2. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe. Gmina Milówka
3. Prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Milówka dla terenów potencjalnego rozwoju.

Na obszarze Milówki występują dwa główne zbiorniki wód podziemnych:

- nieudokumentowany **GZWP 445 Zbiornik warstw Magura (Babia Góra)** obejmujący południowo - wschodnią część gminy, fliszowy kredowo – trzeciorzędowy, o powierzchni 763 km², o wodach czystych i bardzo czystych, niewymagających uzdatniania i średnim stopniu zagrożenia zanieczyszczeniami przenikającymi z powierzchni;
- nieudokumentowany **GZWP 348 Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski)** obejmujący tereny w północnej części gminy, fliszowy kredowo – trzeciorzędowy, o powierzchni 410 km², o wodach czystych i bardzo czystych, niewymagających uzdatniania i średnim stopniu zagrożenia zanieczyszczeniami przenikającymi z powierzchni;

Wody podziemne występują w warstwach kredy i trzeciorzędu oraz czwartorzędu. Utwory trzeciorzędowe mają charakter porowo - szczelinowy. Piętro wodonośne występuje na głębokości 50 m a jego miąższość wynosi 10 m – 40 m. Pierwszy poziom wodonośny znajduje się na głębokości 1 m - 2 m w dolinach rzek do 5 m – 10 m a nawet więcej w Beskidzie Żywieckim. Poziom czwartorzędowy nie tworzy jednolitego zwierciadła wód lecz izolowane, płytko zalegające zbiorniki.

Na obszarze Milówki stwierdzono występowanie zbiorników geotermalnych wód podziemnych w utworach eoceńskich i paleoceńsko – senońskich jednostki magórskiej (1,63 km³, 40°C, na głębokości 400 – 900 m), oligoceńsko – eoceńskich jednostki przedmagórskiej (1,38 km³, 55°C, na głębokości 900 – 2000 m), i paleoceńsko – senońskich jednostki śląskiej (4,42 km³, 70°C, na głębokości 2000 – 3000 m).

źródła:

1. *Prognoza Oddziaływania na Środowisko, Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla pozostałej części terenów Gminy Milówka.*
2. *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe. Gmina Milówka*

Klimat

Obszar Milówki znajduje się w zasięgu dzielnicy karpackiej, w której okres wegetacji trwa 180 – 190 dni, a średnia suma opadów wynosi 600 – 800 mm. Przymrozki występują przez 110 – 160 dni w roku, a pokrywa śnieżna utrzymuje się przez 80 – 90 dni. Różnica względnych wysokości mieści się w przedziale 330 – 1220m n.p.m., a zatem obszar gminy znajduje się w piętrach klimatycznych chłodnym (śr. temp. roku 2–4 °C), umiarkowanie chłodnym (śr. temp. roku 4–6 °C) oraz umiarkowanie ciepłym (śr. temp. roku 6–8 °C).

Klimat Milówki charakteryzuje się niskimi średnimi temperaturami, niewielkimi wahaniami temperatur rocznych, inwersjami temperatury w dolinach śródgórskich, znacznymi różnicami temperatur na stokach o różnej wystawie, dużą ilością opadów, zwłaszcza wiosną i wczesnym latem oraz ich długotrwałością, długotrwałym zaleganiem pokrywy śnieżnej, częstymi i silnymi wiatrami, z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich, małym zachmurzeniem, wysokim nasłonecznieniem, częstymi, raptownymi zmianami pogody, mroźnymi zimami, latami krótkimi i chłodnymi.

Kierunki wiatrów uwarunkowane są rzeźbą terenu, zwłaszcza przebiegiem dolin. Obszar gminy jest stosunkowo dobrze przewietrzany. Dominują wiatry południowe i północno zachodnie. Z wiatrów lokalnych występuje halny oraz wiatry górskie. Największe prędkości wiatrów notuje się zimą, najmniejsze – latem.

Ilość opadów zależy od wysokości oraz ekspozycji stoków w stosunku do kierunku napływu wilgotnych mas powietrza. Najwięcej opadów występuje od czerwca do sierpnia (40%). Średnia roczna suma opadów wynosi 1028mm w Lalikach i 970mm Milówce. Średnia dni z pokrywą śnieżną dla doliny Soły wynosi 80 – 100 dni, natomiast dla partii szczytowych Baraniej Góry – powyżej 160 dni.

Warunki aerosanitarne

Głównym zagrożeniem dla jakości powietrza na omawianym terenie są zanieczyszczenia związane z:

- Ostrawsko - Karwińskim Okręgiem Przemysłowym i Rybnickim Okręgiem Przemysłowym.
- drogami S69 i 69 oraz linią kolejową Katowice – Zwardoń
- stacjami benzynowymi i zakładami przemysłowymi, szczególnie betoniarnią.
- niska emisja sektora komunalno – bytowego w przypadku terenów zabudowanych,

Na terenie Milówki nie ma punktu pomiarowego monitoringu powietrza WIOŚ w Katowicach. Najbliższy taki punkt znajduje się w Żywcu. Wyniki pomiarów z tego punktu pomiarowego wskazują, że w tym rejonie średnie stężenie pyłu zawieszonego w 2011 r. wyniosło około 58,4 [µg/m³] (dopuszczalna norma wynosi 40 [µg/m³]). Średnie stężenie tlenków azotu wyniosło 55,0 [µg/m³] (dopuszczalna norma wynosi 30 µg/m³). Przekraczane są również normy dla dwutlenku azotu i dwutlenku azotu.

Ze względu na ukształtowanie terenu warunki rozpraszania zanieczyszczeń są zróżnicowane – w dolinach Soły i potoków przewietrzanie jest ograniczone i dochodzi do powstawania zastoisk powietrza, co może powodować wydłużone zaleganie zanieczyszczonych mas powietrza, co jest szczególnie niekorzystne w kontekście lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i zwiększonej emisji z nią związanej.

Źródła:

1. Prognoza Oddziaływania na Środowisko, Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla pozostałej części terenów Gminy Milówka.
2. Prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Milówka dla terenów potencjalnego rozwoju.

Hałas

Na terenie Gminy Milówka zasadniczo **nie występuje** problem nadmiernego hałasu.

Na poziom hałasu w gminie w największym stopniu wpływa komunikacja samochodowa oraz kolejowa a także zakłady przemysłowe – tartaki, zakład kamieniarski, betoniarnia. Oddziaływania te są jednak ograniczone do stosunkowo niewielkiej części gminy, położonych głównie wzdłuż torów kolejowych oraz istniejącego przebiegu DK 69. Planowana budowa kolejnego odcinka drogi ekspresowej S 69 wraz z towarzyszącymi jej rozwiązaniami w zakresie ochrony akustycznej pozwoli w znacznym stopniu ograniczyć poziom hałasu w miejscowości Milówka i przenieść uciążliwości związane z intensywnym ruchem samochodowym w tereny zabudowane w niewielkim stopniu.

Na terenie gminy ochronie akustycznej podlegają zabudowania mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne, zabudowania zagrodowe, tereny mieszkaniowo – usługowe i tereny rekreacyjno-wypoczynkowe oraz zabudowania związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży.

Promieniowanie niejonizujące

Promieniowaniem niejonizującym nazywamy takie promieniowanie, którego energia oddziałuje na każde ciało materialne (w tym także na ciało człowieka) nie powodując w nim procesu jonizacji. Związane jest ściśle ze zmianami pola elektromagnetycznego.

W gminie Milówka źródłami emisji promieniowania elektromagnetycznego są anteny nadawcze stacji bazowych telefonii komórkowej, przekaźniki radiowe i telewizyjne oraz urządzenia radionawigacyjne i radiolokacyjne (zlokalizowane na wieży kościoła w Milówce i Małej Baraniej), linie przesyłowe wysokich, średnich i niskich napięć oraz stacje transformatorowe.

Użytkowanie gruntów**Tabela 1: Użytkowanie gruntów**

Wyszczególnienie		Powierzchnia w ha	Udział w całości gminy
Ogólna powierzchnia Gminy Milówka		9833	100%
Użytki rolne		3414	34,7%
w tym	Grunty orne	1360	13,8%
	Łąki	1260	12,8%
	Pastwiska	782	8,0%
	Sady	12	0,1%
Lasy i grunty leśne		4983	50,7%
Pozostałe tereny		1436	14,6%

Gleby

Główny rodzaj gleb występujących na obszarze gminy to gleby **gliniaste średnie i gliniaste ciężkie** (80% powierzchni gminy), które zaliczają się do gleb słabych i najłagodniejszych (**V i VI klasa** bonitacyjna gruntów ornych). Na wschód i północny wschód od Milówki występują gleby zaliczane do klas średnich (**IV klasa**), a wzdłuż doliny Soły oraz lokalnie wzdłuż potoków Milówka, Nieleśdwanica, Kameszniczanka – gleby aluwialne zaliczane do **III klasy**.

Tabela 2: Klasy gleb i charakterystyka upraw

Klasa gleby	Charakterystyka
Klasa III	Gleby orne, główne uprawy: żyto, jęczmień, owies, i ziemniaki
Klasa IV	Gleby orne średniej jakości, główne uprawy: żyto, ziemniaki, jęczmień, pszenica
Klasa V	Gleby orne słabe, główne uprawy: żyto i ziemniaki
Klasa VI	Gleby orne najłagodniejsze, główne uprawy: żyto, owies, łubin.

Znaczenie dla stanu gleb ma górzyste ukształtowanie terenu oraz działalność rolnicza. Brak badań dotyczących skażenia gleb nie pozwala określić jego stopnia. Ograniczenie stosowania środków ochrony roślin i nawozów sztucznych w ostatnich latach wynika z ze spadku hodowli i powierzchni upraw. Znaczenie dla gleb ma erozja wodna. Negatywny wpływ wywiera również emisja pyłowa i gazowa, a zwłaszcza kwaśne deszcze oraz nielegalne wysypiska odpadów.

Struktura gospodarstw

W 2002r. w Milówce istniały 1893 indywidualne gospodarstwa rolne, z czego 618 to gospodarstwa poniżej 1ha powierzchni użytków rolnych. Znaczny udział (47%) stanowią gospodarstwa rolne, w których nie prowadzi się działalności gospodarczej. Wśród gospodarstw prowadzących produkcję rolniczą dominują produkujące głównie na potrzeby własne (45%), podczas gdy niespełna 1% produkuje na rynek. Występuje ograniczanie powierzchni upraw i hodowli – coraz większa część terenów rolnych jest odłogowana, zwiększa się powierzchnia terenów zadrzewionych na obszarach nieuprawianych.

Tabela 3: Liczba gospodarstw rolnych wg celu produkcji.

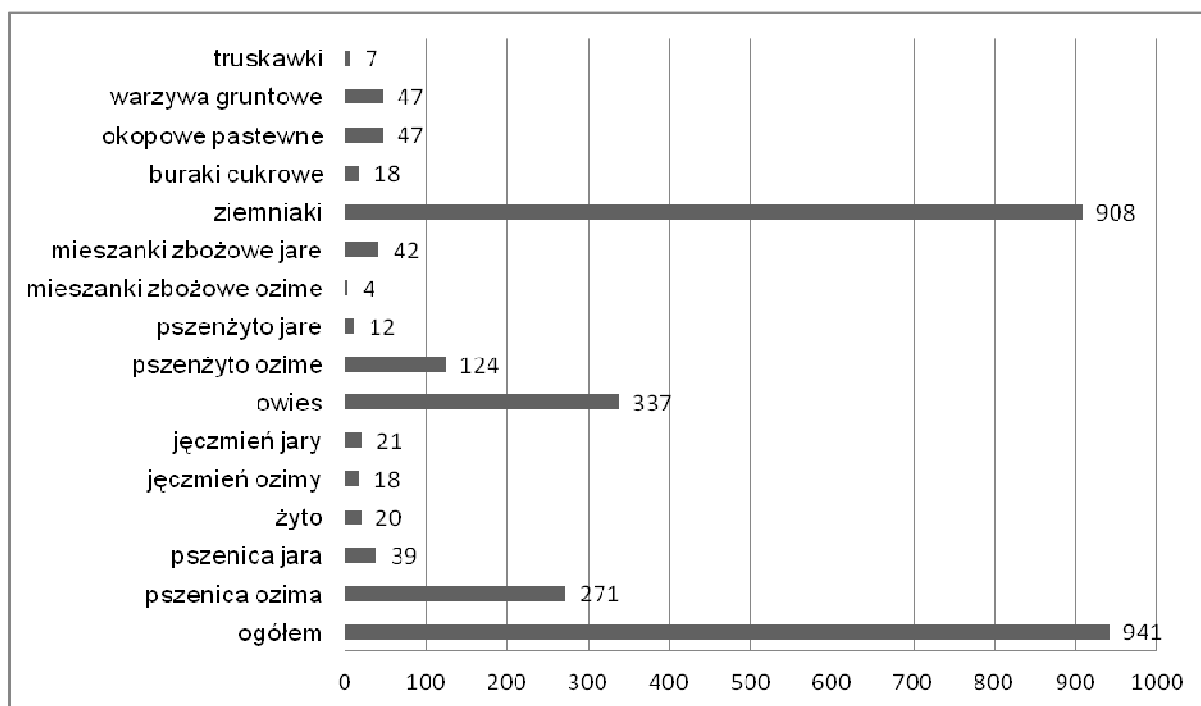
Gospodarstwa rolne wg celu produkcji	Liczba gospodarstw
Nie prowadzące produkcji rolniczej	885
Produkujące wyłącznie na potrzeby własne	857
Produkujące głównie na potrzeby własne	134
Produkujące głównie na rynek	17

Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 1,8 ha. Struktura gospodarstw przedstawia się następująco:

- poniżej 1 ha – 618 gospodarstw,
- od 1 do 2 ha - 693 gospodarstw,
- od 2 do 5 ha -536 gospodarstw,
- od 5 do 7 ha - 38 gospodarstw,
- od 7 do 10 ha - 7 gospodarstw,

Z przedstawionej poniżej struktury roślin uprawianych przez rolników w gospodarstwach rolnych wynika, że zdecydowanie największą powierzchnię zajmują ziemniaki oraz zboża: owies, pszenica ozima i pszenżyto ozime.

Wykres 1: Struktura zasiewów [ar]

Wzdłuż doliny Soły i na wypłaszczeniach podstokowych występują warunki korzystne dla rozwoju rolnictwa. Wyższe partie charakteryzuje krótszy okres wegetacji i niższe temperatury, a wysoko w górach gleby są płytkie i kamieniste, narażone na działanie erozji wodnej, o niższej przydatności dla potrzeb rolnictwa. Ze względu na bardzo dobry stan środowiska możliwe jest prowadzenie upraw ekologicznych i działalności agroturystycznej.

źródła:

1. GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2002 r., dostęp: wrzesień 2012 r.;
2. Prognoza Oddziaływania na Środowisko, Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla pozostałej części terenów Gminy Milówka.
3. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe. Gmina Milówka

Szata roślinna

Najważniejszą częścią szaty roślinnej gminy Milówka są **lasy** (4983 ha - ok. 50% powierzchni gminy). Na obszarze Milówki największe znaczenie mają trzy typy lasu: bór mieszany górski, las mieszany górski i las mieszany. Na obszarze Nadleśnictwa Węgierska Górka 44% powierzchni lasów jest niezgodne z siedliskiem, 48% - częściowo zgodne a jedynie 7% zgodne. Wśród interesujących zbiorowisk leśnych na obszarze Milówki znajdują się:

- Nadrzeczna olszyna górską zlokalizowaną w niższych położeniach regla dolnego i w piętrze pogórza. Drzewostan składa się z olszy szarej z jednostkowym udziałem jesionu, jawora i świerka. Największe skupiska spotkano nad potokiem Janoszka w Kamesznicy
- Dolnoreglowa świerczyna na torfie spotykana na zatorfionych źródłach oraz w dolinach u podnóża stoków. Warstwę drzew stanowi głównie świerk (60-80%), ze sporadycznie występującą jodłą. Stwierdzono ją na stokach Baraniej Góry w Kamesznicy
- Bagienna olszyna górską występuję w miejscach wysięku wód , na siedliskach zabagnionych i potopionych związanych z załamaniem linii spadku zbocza. Niski drzewostan osiąga 15 m wysokości i jest reprezentowany przez olszę szarą i czarną. Zbiorowisko to można spotkać m.in. w Beskidzie Żywieckim w dolinie potoku Złatnej;

Według podziału na krainy i dzielnice przyrodoleśne, Milówka leży w obszarze **Krainy VIII Karpackiej** - dzielnicy Beskidu, obejmującej Beskidy Śląski i Żywiecki. Miejscowości zlokalizowane są w dolinach rzek i otoczone otwartymi przestrzeniami użytków rolnych (pól uprawnych, łąk, i pastwisk) oraz lasów. Duże walory przyrodnicze gminy wiążą się również z występowaniem cennych zbiorowisk roślinnych i siedlisk, o czym świadczy przynależność całego obszaru Milówki do Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego i Żywieckiego Parku Krajobrazowego wraz z ich otuliną.

Charakterystyczną cechą szaty roślinnej w Milówce jest znaczna różnorodność, związana z położeniem gminy w zasięgu trzech pięter roślinnych – **pogórza** (do 600 m n.p.m.), **regła dolnego** (600 – 1150 m n.p.m.) oraz **regła górnego** (powyżej 1150 m n.p.m.). Roślinnością charakterystyczną dla pogórza jest wielogatunkowy las liściasty, obecnie niemal całkowicie przekształcony pod tereny rolne lub zabudowane. W reglu dolnym zbiorowisko dominujące stanowiła buczyna karpacka z udziałem jodły, świerka i jawora. Obecnie w partiach tych można najczęściej spotkać dolnoreglowy bór jodłowo – świerkowy. Niewielkie fragmenty typowej buczyny karpackiej zachowały się w okolicach Milówki. Dla regla górnego charakterystycznym zbiorowiskiem leśnym jest karpacki bór świerkowy, występujący na obszarze Milówki głównie w paśmie masywu Baraniej Góry. Na obszarze Milówki obserwuje się także rzadkie zbiorowiska strefy przejściowej między pogórzem a reglem dolnym. Należą do nich **nadrzeczna olszyna górską** (m.in. Kamesznica, nad potokiem Janoszka), **fragmenty łągów i zarośli wierzbowych** (rejon Soły, Kameszniczanki, potoków Janoszka i Bystra, u ujścia Nielewianki), **jaworzyna karpacka** (górny bieg potoku Janoszka).

Wśród zbiorowisk nieleśnych występujących na obszarze Milówki wyróżnić można zbiorowiska łąkowe, pastwiska, łąki wilgotne (Kamesznica Górna, Laliki), zarośla nadrzeczne (dolina Soły), ubogie murawy biżniczkowe, zbiorowiska źródłiskowe, ziołorośla, eutroficzne młaki górskie (potok Tarliczny, polana Wędzlówka). Szczególnie cenne pod względem przyrodniczym są:

- Eutroficzna młaka górską występująca w postaci płatów na trudno przepuszczalnych gruncie, przez co jest to teren wilgotny wykazujący silne ruchy poziome wody w zakłębieniach, załamaniach stoków oraz w sąsiedztwie źródłiska, zachowane m.in. na polanie Walaszne w Kamesznicy;
- Kwaśna młaka turzycowo – mietlicowa tworząca zespół torfowisk na terenach płaskich, słabo nachylonych na stokach lub u podnóży dolin potoków. Ze względu na znikomy przepływ wody skład gatunkowy tworzą rośliny naczyniowe oraz mszaki. Płaty tego zespołu stwierdzono na polanie w Walaszne i na Hali Baraniej w Kamesznicy;
- Łąka mieczykowo – mietlicowa zajmująca stoki o zmiennym nachyleniu 45° do ekspozycji północnej i północno – zachodniej z charakterystycznym dla tego zespołu gatunkiem – mieczykiem dachówkowatym. Największe powierzchnie zajmują się m.in. na polanie Waleczne w Kamesznicy;
- Wilgotna łąka ostrożeńiowa zlokalizowana w dolnych partiach stoków i w dolinach potoków z charakterystycznym gatunkiem, którym jest ostrożeń łąkowy. Dobrze wykształcone płaty wilgotnej łąki można spotkać na polanie Walaszne
- Zbiorowisko naparstnicy zwyczajnej, które można spotkać na nasłonecznionych skarpach nad potokami oraz na polanach w sąsiedztwie zarośli np. w Kamesznicy;

Na zieleni urządzonej na terenie gminy składa się park oraz zieleni towarzysząca zabudowie, ciągom komunikacyjnym, przestrzeniom pieszym i cmentarzom. Szczególną rolę odgrywają tu następujące zespoły zieleni:

- park w Milówce;
- park dworski w Kamesznicy;
- otoczenie kościoła parafialnego w Milówce, Kamesznicy;
- kirkut w Milówce;
- cmentarze w Milówce, Kamesznicy, Lalikach.

Świat zwierzęcy

Na obszarze gminy występują gatunki charakterystyczne dla środowisk leśnych i leśno-łąkowych: Głuszc (Tetrao urogallus), Niedźwiedź brunatny (Ursus arctos), Wilk (Canis lupus), Nietoperze (Chiroptera), Ryś (Lynx lynx), Koszatka (Dryomys nitedula), Wydra (Lutra Lutra), Zaskroniec (Natrix natrix), Żmija zygzakowata (Kipera berus), Kumak górski (Bombina variegata), Salamandra plamista (Salamandra salamandra), Traszka górską (Triturus alpestris), Traszka karpacka (Triturus montandoni).

źródła:

1. Prognoza Oddziaływania na Środowisko, Miejsowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla pozostałej części terenów Gminy Milówka.
2. Program ochrony środowiska dla powiatu żywieckiego na lata 2010 – 2017. Aktualizacja.

Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego

Utworzony został rozporządzeniem nr 10/98 wojewody bielskiego z dnia 16.06.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Biel. nr 9/98, poz. 111). Park zajmuje powierzchnię 38 620 ha a jego otulina – 22 285 ha. Utworzony został w celu zachowania, popularyzacji i upowszechniania szczególnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidu Śląskiego, w warunkach racjonalnego gospodarowania zgodnie z zasadami ekorozwoju. Swoim zasięgiem obejmuje tereny leśne pasm górskich Czantorii i Baraniej Góry wraz ze znajdującym się na stokach Baraniej Góry obszarem źródłiskowym Wisły. Atrakcyjność rejonu wzbogacają zabytki architektury i lokalnego budownictwa.

Żywiecki Park Krajobrazowy

Został utworzony Uchwałą Nr XII/79/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bielsku – Białej z dnia 13.03.1986 r. Aktualnie powierzchnia parku wynosi 35 870 ha. Wokół parku ustanowiono otulinę na obszarze 18 600 ha. Żywiecki Park Krajobrazowy obejmuje pasmo Beskidu Żywieckiego, położone przy granicy ze Słowacją w widłach rzeki Soły i Koszarawy oraz niewielką część Beskidu Makowskiego z masywem Kiczory (762 m n.p.m.). W otulinie parku znajduje się południowo-zachodni fragment Kotliny Żywieckiej ze starą częścią miasta Żywca. Na terenie Miłówki park zajmuje powierzchnię 1 700 ha.

Chronione są najpiękniejsze partie Beskidu Żywieckiego, bogata tradycja regionu, znaczny udział zbiorowisk naturalnych oraz bogactwo świata zwierząt. Dominującym elementem krajobrazu są drzewostany świerkowe i inne obszary leśne.

Obszar NATURA 2000 nr PLH 240005 „Beskid Śląski”

Obszar zajmujący powierzchnię 26 405,4 ha położony jest zasadniczo w masywie Beskidu Śląskiego. Występuje tu szereg malowniczych form skalnych, takich jak: progi i wodospady w dolinach potoków, liczne formy skałkowe oraz różnorodne formy osuwiskowe powierzchniowe i podziemne. Powierzchniowo dominują lasy, głównie sztuczne monokultury świerkowe. Jest to obszar o dużym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności.

Tabela 1: Klasy siedlisk na całości obszaru Natura 2000 PLH 240005

Siedlisko	Pokrycie [%]
las iglaste	45%
las liściaste	15%
las mieszane	24%
siedliska leśne (ogólnie)	7%
siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie)	1%
siedliska rolnicze(ogólnie)	8%

Typy siedlisk przyrodniczych podlegające ochronie w ramach ważnych dla wspólnoty europejskiej, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wg załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG):

- Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków;
- Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea) - murawy z istotnymi stanowiskami storczyków;

- Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie);
- Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*);
- Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*);
- Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;
- Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*;
- Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania;
- Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*);
- Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*);
- Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*);
- Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, Pino);
- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, Alnenion);
- Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część - zbiorowiska górskie).

Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG:

Bocian czarny (*Ciconia nigra*), Jarząbek (*Bonasa bonasia*), Głuszec (*Tetrao urogallus*), Puchacz zwyczajny (*Bubo bubo*), Sóweczka zwyczajna (*Glaucidium passerinum*), Puszczyk uralski (*Strix uralensis*), Zimorodek zwyczajny (*Alcedo atthis*), Dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus*), Dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), Dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*), Dzięcioł białogrzioty (*Dendrocopos leucotos*), Dzięcioł trójpalczasty (*Picoides tridactylus*), Mucholówka mała (*Ficedula parva*), Mucholówka białoszyja (*Ficedula albicollis*), Gąsiorek (*Lanius collurio*), Cietrzew (*Tetrao tetrix tetrix*).

Gatunki zwierząt ważne dla wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wg załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) chronione w ramach obszaru to:

Podkowiec mały (*Rhinolophus hipposideros*), Mopek (*Barbastella barbastellus*), Nocek orzęsiony (*Myotis emarginatus*), Nocek Bechsteina (*Myotis bechsteinii*), Nocek duży (*Myotis myotis*), Wilk (*Canis lupus*), Niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*), Wydra europejska (*Lutra lutra*), Ryś (*Lynx lynx*), Traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*), Kumak górski (*Bombina variegata*), Traszka karpacka (*Triturus montandoni*), Minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*), Głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*), Brzanka (*Barbus peloponnesius*), Czerwończyk nieparek (*Lycaena dispar*), Pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*), Kozioróg dębosz (*Cerambyx cerdo*), Biegacz gruzełkowaty (*Carabus variolosus*).

Gatunki roślin ważne dla wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wg załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) występujące na obszarze to:

Widłoząb zielony (*Dicranum viride*), Obuwik pospolity (*Cypripedium calceolus*), Tojad mocny (*Aconitum firmum* ssp. *moravicum*), Tocja karpacka (*Tozzia carpatica*).

Obszar NATURA 2000 nr PLH 240006 „Beskid Żywiecki”

Obszar o powierzchni 35 276,1 ha obejmuje fragment Beskidu Żywieckiego, który charakteryzuje się różnorodnością form geomorfologicznych - grzbietów, garbów, żeber, murów skalnych, gołoborzy na stokach i osuwisk skalnych. Do najciekawszych zespołów form skalnych zalicza się m.in. grzbietowe części pasma Prusowa. Sieć hydrograficzna ma tu charakter typowo górski, z dużą liczbą potoków o gwałtownych spadkach i malowniczych wodospadach. Osobliwością są nieliczne, drobne jeziora osuwiskowe. Szatę roślinną tworzą

naturalne zespoły lasów iglastych i liściastych (około 75% powierzchni ostoi) oraz naturalne, półnaturalne i antropogeniczne zbiorowiska nieleśne.

Tabela 2: Klasy siedlisk na całości obszaru Natura 2000 PLH 240006

Siedlisko	Pokrycie [%]
lasy iglaste	47%
lasy liściaste	6%
lasy mieszane	12%
siedliska leśne (ogólnie)	14%
siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie)	7%
siedliska rolnicze(ogólnie)	14%

Typy siedlisk przyrodniczych podlegające ochronie w ramach ważnych dla wspólnoty europejskiej, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wg załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG):

- Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków
- Wysokogórskie borówczyska bażynowe (Empetro-Vaccinietum)
- Zarośla kosodrzewiny (Pinetum mugo)
- Subalpejskie zarośla wierzbowe wierzby lapońskiej lub śląskiej (Salicetum lapponum, Salicetum silesiacae)
- Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie)
- Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium)
- Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)
- Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (Polygono-Trisetion)
- Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
- Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)
- Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z Androsacion vandellii
- Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania
- Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagenion)
- Żyzne buczyny (Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion)
- Górskie jaworzyny ziołoroślone (Aceri-Fagetum)
- Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)
- Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani)
- Bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino)
- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion)
- Górskie bory świerkowe (Piceion abietis część - zbiorowiska górskie)

Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG:

Jarząbek (*Bonasa bonasia*), Głuszec (*Tetrao urogallus*), Puchacz zwyczajny (*Bubo bubo*), Sóweczka zwyczajna (*Glaucidium passerinum*), Zimorodek zwyczajny (*Alcedo atthis*), Dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus*), Dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), Dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*), Dzięcioł biało-grzbiety (*Dendrocopos leucotos*), Dzięcioł trójpalczasty (*Picoides tridactylus*), Gąsiorek (*Lanius collurio*).

Gatunki zwierząt ważne dla wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wg załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) chronione w ramach obszaru to:

Nocek duży (*Myotis myotis*), Wilk (*Canis lupus*), Niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*), Wydra europejska (*Lutra lutra*), Ryś (*Lynx lynx*), Darniówka tatrzańska (*Microtus tatricus*), Traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*), Kumak górski (*Bombina variegata*), Traszka karpacka (*Triturus montandoni*), Minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*), Koza (*Cobitis taenia*), Głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*), Brzanka (*Barbus peloponnesius*), Czerwończyk nieparek (*Lycaena dispar*), Biegacz gruzełkowany (*Carabus variolosus*), konarek tajgowy (*Phryganophilus ruficollis*).

Gatunki roślin ważne dla wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wg załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) występujące na obszarze to:

Widłoząb zielony (*Dicranum viride*), Obuwik pospolity (*Cypripedium calceolus*), Dzwonek piłkowany (*Campanula serrata*), Tojad mocny (*Aconitum firmum* ssp. *moravicum*), Tocja karpacka (*Tozzia carpatica*).

Obszar NATURA 2000 nr PLB 240002 „Beskid Żywiecki”

Obszar o powierzchni 34 988.8 ha obejmuje fragment Beskidu Żywieckiego, który jest zbudowany z fliszowych utworów serii magurskiej. Charakteryzuje go występowanie różnorodnych form geomorfologicznych - grzbiety, garby, żebra mury skalne, gołoborza, na stokach i osuwiska skalne. Jedne z najciekawszych zespołów form skalnych znajdują się w obrębie grzbietowej części pasma Boraczej-Prusowa. Rzeki mają tu charakter typowo górski, z gwałtownymi spadkami, malowniczymi wodospadami i gęstą siecią potoków. Główne rzeki obszaru to Soła i Koszarawa. Osobliwością są nieliczne występujące drobne jeziora osuwiskowe. Szatę roślinną tworzą naturalne i półnaturalne górskie zbiorowiska roślinne, w tym dobrze wykształcone zespoły lasów iglastych i liściastych. Na spłaszczeniach stokowych, wierzchołkach grzbietowych, zagłębieniach osuwiskowych, występują cenne torfowiska.

Tabela 3: Klasy siedlisk na całości obszaru Natura 2000 PLH 240006

Siedlisko	Pokrycie [%]
las iglaste	47%
las liściaste	6%
las mieszane	12%
siedliska leśne (ogólnie)	14%
siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie)	7%
siedliska rolnicze(ogólnie)	14%

Typy siedlisk przyrodniczych podlegające ochronie w ramach ważnych dla wspólnoty europejskiej, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wg załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG):

- Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków
- Suche wrzosowiska (Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion)
- Wysokogórskie borówczyska bazyńowe (Empetro-Vaccinietum)
- Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea) - murawy z istotnymi stanowiskami storczyków
- Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie)
- Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium)
- Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)
- Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (Polygonum-Trisetion)
- Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
- Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)

- Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania
- Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)
- Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)
- Górskie jaworzyny ziołoroślowe (*Aceri-Fagetum*)
- Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*)
- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*)
- Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część - zbiorowiska górskie)

Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG:

Trzmielojad (*Pernis apivorus*), Orzeł przedni (*Aquila chrysaetos*), Jarząbek (*Bonasa bonasia*), Głuszec (*Tetrao urogallus*), Derkacz (*Crex crex*), Puchacz zwyczajny (*Bubo bubo*), Sóweczka zwyczajna (*Glaucidium passerinum*), Puszczyc uralski (*Strix uralensis*), Włochatka zwyczajna (*Aegolius funereus*), Dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus*), Dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), Dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*), Dzięcioł białogrzbisty (*Dendrocopos leucotos*), Dzięcioł trójpalczasty (*Picoides tridactylus*).

Ptaki migrujące wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG:

Siwerniak (*Anthus spinoletta*), Pliszka górska (*Motacilla cinerea*), Pluszcz zwyczajny (*Cinclus cinclus*), Drozd obrożny (*Turdus torquatus*), Orzechówka (*Nucifraga caryocatactes*).

Gatunki zwierząt ważne dla wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wg załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) chronione w ramach obszaru to:

Nocek duży (*Myotis myotis*), Wilk (*Canis lupus*), Niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*), Wydra europejska (*Lutra lutra*), Ryś (*Lynx lynx*), Darniówka tatrzańska (*Microtus tatricus*), Minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*), Koza (*Cobitis taenia*), Głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*), Biegacz gruzełkowaty (*Carabus variolosus*)

Gatunki roślin ważne dla wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony (wg załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) występujące na obszarze to:

Obuwik pospolity (*Cypripedium calceolus*), Dzwonek piłkowany (*Campanula serrata*), Tojad mocny (*Aconitum firmum* ssp. *moravicum*), Tocja karpacka (*Tozzia carpatica*).

Korytarze ekologiczne

Gmina Milówka stanowi część **obszaru węzłowego o randze krajowej Beskid Śląski** (nr 29K). Obszar ten wchodzi w skład krajowej **sieci ekologicznej ECONET – Polska**, której elementy mają na celu zapewnienie należytego funkcjonowania systemu przyrodniczego kraju. Obszar węzłowy to jednostka ponadekosystemalna, wyróżniająca się z otoczenia bogactwem ekosystemów o charakterze zbliżonym do naturalnego, seminaturalnych i antropogenicznych, ekstensywnie użytkowanych, bogatych w gatunki specyficzne dla tradycyjnych agrocenoz.

Pomniki przyrody

Na obszarze Milówki występują cztery pomniki przyrody ożywionej. Nie występują pomniki przyrody nieożywionej

Nr	Nazwa pomnika przyrody	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Miejscowość	Obręb	Nr działki	Opis lokalizacji
1.	Żywotnik zachodni	Żywotnik zachodni (<i>Thuja occidentalis</i>)	57	Kamesznica	0001	14885	Teren dawnego parku zabytkowego w sąsiedztwie zabytkowej leśniczówki
2.	Grupa wielogatunkowa - 5 szt.	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	300	Milówka	0003	4109	Otoczenie kościoła, teren Parafii rzymsko-katolickiej w Milówce
		Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	400	Milówka	0003	4109	
		Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	470	Milówka	0003	4109	
		Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	400	Milówka	0003	4109	
		Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	410	Milówka	0003	4109	
3.	Buk zwyczajny	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	510	Laliki	0002	2294/2	Laliki 195/1
4.	Lipa drobnolistna	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	440	Nieledwia	0004	4851	Nieledwia-Tarliczne 195

Obiekty i tereny proponowane do objęcia ochroną

Postuluje się utworzenie użytków ekologicznych „Milówka” (zadrzewienia topolowo wierzbowe i sady owocowe stanowiące siedlisko dzięcioła syryjskiego) i „Hala Barania” (Eutroficzne łąki górskie i kwaśnej łąki mietlicowo – turzycowe), stanowiska dokumentacyjnego w obrębie kościoła w Milówce (stanowisko nietoperzy oraz gniazdujących ptaków), zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Barania Góra” (środowisko drzewostanu z moczarami źródłkowymi i polanami grzbietowymi), rezerwatów przyrody obejmujących dolinę potoku Janoszka (ciągłe odsłonięcie sukcesji utworów górnej kredy - paleogenu – geostanowisko europejskiej sieci Global Geosites) oraz Górę Prusów (formy osuwiskowe) i Czerwieniecką Górę (ściana piaskowca o dł. 1 km) jak również uznanie za pomniki przyrody wodospadu na potoku Milowskim i drzew w parku w Kamesznicy oraz objęcie ochroną form skałkowych Jaworzynki nad Kamesznicą, skałki między Górą Motykową a Jaworzyną nad Kamesznicą, Barańskiego Gronia nad Kamesznicą i Żaru na północ od Kamesznicy. Na obszarze Milówki zlokalizowano także ostoję rysia w masywie góry Prusów oraz korytarze ekologiczne w rejonie Kociego Zamku (szlak migracyjny fauny leśnej pomiędzy lasami Beskidu Żywieckiego i Beskidu Śląskiego, rzeki Soły (gatunki wodne).

źródła:

1. <http://www.2007.przyroda.katowice.pl/>; dostęp: wrzesień 2012 r.
2. <http://katowice.rdos.gov.pl/>; dostęp: wrzesień 2012 r.
3. <http://natura2000.gdos.gov.pl/natura2000/>; dostęp: wrzesień 2012 r.
4. Aktualizacja programu ochrony środowiska powiatu żywieckiego na lata 2010 – 2012

Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych:

Milówka:

1. Piastowska 1 – „Stara Chałupa”, dz. nr 1220/2, nr rejestru A-39481;
2. Kuźnia, ul. Jagiellońska 21, nr działki 4281, nr rejestru A-519/87;
3. Piwniczka, ul. Piwowska 3, obecnie Jagiellońska 69, nr działki 4710, nr rejestru A-399/81;
4. Cmentarz wyznania mojżeszowego, nr rejestru A-512/87;
5. Cmentarz rzymsko – katolicki, w granicach działki 4374, nr rejestru A-513/87;

Kamesznica:

1. Zespół dworsko – parkowy (dwór, kancelaria z wieżą zegarową, stajnia z wozownią, suszarnia szyszek, park), nr rejestru A-657/95;
2. Kaplica p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej, ul. Dworkowa, w granicach działki, dz. nr 1082, nr rejestru A-579/88;
3. Budynek gospodarczy przy budynku nr 4, dz. nr 53/5, nr rejestru A-395/81;
4. Budynek gospodarczy przy budynku nr 223, dz. nr 7430/2, nr rejestru A-396/81;
5. Stajnia przy budynku nr 584, nr działki 1524/1 i 1153/1, nr rejestru A-397/81;

I.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
Milówka				
obiekty sakralne				
1.	kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NP. Marii	plac Wolności 9	mur.	1834-39 r.
2.	kaplica p.w. św. Antoniego		mur.	k. XIX w.
3.	kapliczka na kolumnie	ul. Jagiellońska 105	kam.	1796 r.
4.	kaplica cmentarna		mur.	1857 r.
5.	krzyż	ul. Grunwaldzka 24	kam.	4 ćw. XIX wieku
6.	kapliczka	ul. Jagiellońska	mur.	k. XIX wieku
7.	figura Anioła	ul. Jana Kazimierza 11	kam.	XIX/XX wiek
8.	kapliczka	ul. Wesola 2	mur.	ok. 1910/20 r.
9.	figura św. Floriana	przy kościele parafialnym	kam.	1739/1915 r.
zabudowa usługowa				
10.	szkoła	ul. Dworcowa 1	mur.	1923 r.
11.	szkoła rolnicza	ul. Dworcowa 7	drewn.	pocz. XX wieku
12.	dworzec PKP	ul. Dworcowa 29	mur.	1884 r.
13.	strażnica (remiza) OSP	ul. Jana Kazimierza 125	mur. – drewn.	1910-20 r.
zabudowa mieszkalna i gospodarcza				
14.	dom	ul. Boczna 3	drewn.	1920/30 r.
15.	dom	ul. Długa 1	mur.	1920/30 r.
16.	dom	ul. Długa 2	drewn.	I poł. XIX wieku
17.	dom	ul. Długa 4	drewn.	I poł. XIX wieku
18.	dom	ul. Długa 5	mur.	lata 30-te XX wieku
19.	chałupa	ul. Długa 7	drewn.	ok. 1880 r.
20.	budynek gospodarczy	ul. Garncarska 1	mur.	XIX/XX wiek
21.	dom	ul. Garncarska 5	drewn.	lata 30-te XX wieku
22.	dom	ul. Garncarska 10	drewn.	lata 30-te XX wieku
23.	dom	ul. Garncarska 13	mur.	ok. 1930 r.
24.	dom	ul. Górska 6	drewn.	ok. 1920/30 r.
25.	dom	ul. Górska 8	drewn.	1920/30 r.
26.	dom	ul. Górska 9	mur.	1934 r.
27.	dom	ul. Górska 13	mur.	ok. 1935 r.
28.	dom	ul. Graniczna 1	mur.	lata 30-te XX wieku
29.	dom	ul. Graniczna 6	mur.-drewn.	ok. 1900 r.
30.	dom	ul. Graniczna 11	mur.-drewn.	ok. 1920/30 r.
31.	dom	ul. Graniczna 12	mur.-drewn.	ok. 1910 r.
32.	dom	ul. Graniczna 15	drewn.	ok. 1925 r.
33.	dom	ul. Graniczna 23	drewn.	1920/30 r.
34.	dom	ul. Graniczna 27	drewn.	ok. 1930 r.
35.	dom	ul. Graniczna 29	drewn.	pocz. XX wieku
36.	dom	ul. Grunwaldzka 1	drewn.	2 poł. XIX wieku
37.	dom	ul. Grunwaldzka 5	drewn.	ok. 1910 r.
38.	dom	ul. Grunwaldzka 6	mur.-drewn.	ok. 1930 r.
39.	dom	ul. Grunwaldzka 9	mur.	ok. 1930 r.
40.	dom (biblioteka)	ul. Grunwaldzka 12	mur.	1921 r.
41.	dom	ul. Grunwaldzka 13	mur.	lata 30-te XX wieku
42.	dom	ul. Grunwaldzka 16	drewn.	ok. 1930 r.
43.	dom	ul. Grunwaldzka 20	mur.-drewn.	lata 20-te XX wieku
44.	dom	ul. Jagiellońska 1	mur.	2 poł. XIX wieku
45.	dom	ul. Jagiellońska 3 (dom towarowy)	mur.	pocz. XX wieku
46.	dom	ul. Jagiellońska 4	mur.	ok. 1910 r.
47.	dom	ul. Jagiellońska 5	mur.	2 poł. XIX wieku
48.	dom	ul. Jagiellońska 9	mur.	2 poł. XIX wieku
49.	dom	ul. Jagiellońska 12	mur.	ok. 1930 r.
50.	dom	ul. Jagiellońska 13	mur.	ok. 1920 r.
51.	dom	ul. Jagiellońska 14	mur.	ok. 1900 r.
52.	dom	ul. Jagiellońska 16	drewn.	1893 r.
53.	dom	ul. Jagiellońska 19	mur.	3 ćw. XIX wieku
54.	dom	ul. Jagiellońska 21	mur.	1920/30 r.

I.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
55.	dom	ul. Jagiellońska 22	mur.	4 ćw. XIX wieku
56.	dom	ul. Jagiellońska 23	drewn.	ok. 1930 r.
57.	dom	ul. Jagiellońska 25	mur.	1920/30 r.
58.	dom	ul. Jagiellońska 27	drewn.	1880 r.
59.	dom	ul. Jagiellońska 29	mur.	ok. 1920/25 r.
60.	dom	ul. Jagiellońska 31	drewn.	ok. 1920 r.
61.	dom	ul. Jagiellońska 33	drewn.	ok. 1930 r.
62.	dom	ul. Jagiellońska 34	mur.	1910/20 r.
63.	dom	ul. Jagiellońska 35	mur.	k. XIX wieku
64.	stodoła przy domu	ul. Jagiellońska 35	drewn.	k. XIX wieku
65.	dom	ul. Jagiellońska 36	drewn. – mur.	ok. 1910 r.
66.	dom	ul. Jagiellońska 38	drewn.	pocz. XX wieku
67.	dom	ul. Jagiellońska 41	drewn.	ok. 1900 r.
68.	stodoła przy domu	ul. Jagiellońska 41	drewn.	ok. 1900 r.
69.	dom	ul. Jagiellońska 44	mur.	ok. 1930
70.	dom	ul. Jagiellońska 46	drewn.	1932 r.
71.	dom	ul. Jagiellońska 54	drewn.	ok. 1930 r.
72.	dom	ul. Jagiellońska 55	drewn.	1920/30 r.
73.	dom	ul. Jagiellońska 58	drewn.	lata 30-te XX wieku
74.	dom	ul. Jagiellońska 63	drewn. – mur.	ok. 1930 r.
75.	dom	ul. Jagiellońska 65	drewn. – mur.	
76.	dom	ul. Jagiellońska 67	drewn.	
77.	dom	ul. Jagiellońska 69	drewn.	
78.	stodoła przy domu	ul. Jagiellońska 69	drewn.	
79.	dom	ul. Jagiellońska 71	mur.	ok. 1910/20 r.
80.	dom	ul. Jagiellońska 83	drewn.	ok. 1930 r.
81.	chałupa	ul. Jagiellońska 98	drewn.	ok. 1900 r.
82.	dom	ul. Jagiellońska 100	mur.	1920/30 r.
83.	stodoła przy domu	ul. Jagiellońska 100	drewn.	1920/30r.
84.	dom	ul. Jagiellońska 105	drewn.	lata 30-te XX wieku
85.	chałupa	ul. Jagiellońska 113	drewn.	ok. 1880 r.
86.	chałupa	ul. Jagiellońska 117	drewn.	4 ćw. XIX wieku
87.	dom	ul. Jagiellońska 119	mur.	lata 30-te XX wieku
88.	dom	ul. Jagiellońska 121	drewn.	ok. 1920/30 r.
89.	dom	ul. Jagiellońska 124	mur.	ok. 1930 r.
90.	dom	ul. Jagiellońska 131	mur.	ok. 1930 r.
91.	dom	ul. Jagiellońska 141	drewn. – mur.	ok. 1910/20 r.
92.	chałupa	ul. Jagiellońska 167	drewn.	4 ćw. XIX wieku
93.	dom	ul. Jagiellońska 169	drewn.	ok. 1900 r.
94.	dom	ul. Jana Kazimierza 11	mur.	ok. 1920 r.
95.	dom	ul. Jana Kazimierza 13	mur.	ok. 1900/10 r.
96.	dom	ul. Jana Kazimierza 14	drewn.	ok. 1930 r.
97.	dom	ul. Jana Kazimierza 18	drewn. – mur.	1910/20 r.
98.	dom	ul. Jana Kazimierza 25	drewn.	lata 30-te XX wieku
99.	dom	ul. Jana Kazimierza 30	mur.	1880/90 r.
100.	dom	ul. Jana Kazimierza 35	mur. - drewn.	ok. 1920 r.
101.	dom	ul. Jana Kazimierza 38	drewn.	1920/30 r.
102.	dom	ul. Jana Kazimierza 47	mur.	lata 30-te XX wieku
103.	dom	ul. Jana Kazimierza 49	mur.	lata 30-te XX wieku
104.	dom	ul. Jana Kazimierza 52	mur.	1920/30 r.
105.	dom	ul. Jana Kazimierza 54	drewn.	ok. 1930 r.
106.	dom	ul. Jana Kazimierza 55	mur.	ok. 10900/10 r.
107.	dom	ul. Jana Kazimierza 58	mur. - drewn.	ok. 1900 r.
108.	dom	ul. Jana Kazimierza 61	mur.	ok. 1900 r.
109.	dom	ul. Jana Kazimierza 63	mur.	ok. 1920 r.
110.	dom	ul. Jana Kazimierza 64	mur.	lata 30-te XX wieku
111.	dom	ul. Jana Kazimierza 66	mur.	1934 r.
112.	dom	ul. Jana Kazimierza 67	mur.	lata 20-te XX wieku
113.	dom	ul. Jana Kazimierza 69	mur.	ok. 1910/20 r.
114.	dom	ul. Jana Kazimierza 72	mur.	lata 20-te XX wieku
115.	dom	ul. Jana Kazimierza 75	mur.	lata 30-te XX wieku
116.	dom	ul. Jana Kazimierza 77	mur. - drewn.	1739 r.
117.	dom	ul. Jana Kazimierza 79	mur.	koniec XIX wieku
118.	dom	ul. Jana Kazimierza 81	drewn.	1910/20 r.
119.	dom	ul. Jana Kazimierza 85	mur.	1906 r.
120.	dom	ul. Jana Kazimierza 86	mur.	pocz. XX wieku
121.	chałupa	ul. Jana Kazimierza 90	drewn.	poł XIX wieku

I.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
122.	stodoła przy zagrodzie	ul. Jana Kazimierza 90	drewn.	2 poł. XIX wieku
123.	dom	ul. Jana Kazimierza 93	drewn.	1 poł. XIX wieku
124.	dom	ul. Jana Kazimierza 95	mur.	ok. 1930 r.
125.	dom	ul. Jana Kazimierza 97	mur.	ok. 1920 r.
126.	dom	ul. Jana Kazimierza 100	drewn.	1900/10 r.
127.	dom	ul. Jana Kazimierza 102	drewn.	ok. 1920 r.
128.	dom	ul. Jana Kazimierza 104	mur. - drewn.	ok. 1930 r.
129.	dom przy posesji	ul. Jana Kazimierza 104	mur.	1900 r.
130.	dom	ul. Jana Kazimierza 105	mur.	pocz. XX wieku
131.	dom przy posesji	ul. Jana Kazimierza 105	mur.	4 ćw. XIX wieku
132.	dom	ul. Jana Kazimierza 108	drewn.	2 poł. XIX wieku
133.	dom	ul. Jana Kazimierza 109	mur.	1910/20 r.
134.	dom	ul. Jana Kazimierza 110	mur. - drewn.	ok. 1900 r.
135.	dom	ul. Jana Kazimierza 111	mur.	1910/20 r.
136.	dom	ul. Jana Kazimierza 112	drewn.	4 ćw. XIX wieku
137.	dom	ul. Jana Kazimierza 113	mur.	1920/30 r.
138.	dom	ul. Jana Kazimierza 114	mur.	ok. 1900 r.
139.	dom	ul. Jana Kazimierza 122	mur.	1920/30 r.
140.	budynek gospodarczy przy domu	ul. Jana Kazimierza 122	mur.	4 ćw. XIX wieku
141.	dom	ul. Jana Kazimierza 123	mur.	XIX/XX wiek
142.	dom	ul. Jana Kazimierza 124	mur.	ok. 1870 r.
143.	dom	ul. Jana Kazimierza 127	drewn.	1896 r.
144.	budynek	ul. Jana Kazimierza 128	mur.	ok. 1930 r.
145.	dom	ul. Kaflarska 3	mur.	1920/30 r.
146.	dom	ul. Kaflarska 5	drewn.	ok. 1930 r.
147.	stodoła przy chałupie	ul. Kaflarska 4	drewn.	k. XIX wieku
148.	stodoła przy posesji	ul. Kaflarska 7	drewn.	4 ćw. XIX wieku
149.	chałupa	ul. Kaflarska 8	drewn.	pocz. XX wieku
150.	dom	ul. Kaflarska 9	drewn.	ok. 1930 r.
151.	dom	ul. Kaflarska 16	drewn.	ok. 1910 r.
152.	dom	ul. Kaflarska 18	drewn.	k. XIX wieku - 1920 r.
153.	dom	ul. Kaflarska 20	mur. - drewn.	1920/30 r.
154.	dom	ul. Kaflarska 29	mur. - drewn.	ok. 1920 r.
155.	stodoła przy posesji	ul. Kamienna 2	drewn.	poł. XIX wieku
156.	dom	ul. Kamienna 4	drewn.	ok. 1925 r.
157.	dom	ul. Kamienna 6	drewn.	lata 20-te XX wieku
158.	dom	ul. Krzywa 1	drewn.	ok. 1910/20 r.
159.	dom	ul. Krzywa 3	mur.	ok. 1930 r.
160.	stodoła przy posesji	ul. Krzywa 3	drewn.	ok. 1900 r.
161.	dom	ul. Krzywa 6	drewn.	ok. 1900 r.
162.	dom	ul. Miodowa 1	mur.	ok. 1910 r.
163.	dom	ul. Miodowa 5	mur.	ok. 1930 r.
164.	dom	ul. Miodowa 7	mur.	ok. 1900 r.
165.	dom	ul. Na Kępie 12	drewn.	lata 20-te XX wieku
166.	dom	ul. Na Kępie 13	drewn.	ok. 1920 r.
167.	chałupa	ul. Na Kępie 14	drewn.	ok. 1910 r.
168.	dom	ul. Na Kępie 21	mur. - drewn.	ok. 1930 r.
169.	dom	ul. Na Kępie 24	mur.	ok. 1920 r.
170.	dom	ul. Na Kępie 31	mur.	ok. 1880 r.
171.	dom	ul. Ogrodowa 3	mur.	ok. 1880 r.
172.	dom	ul. Ogrodowa 7	mur.	ok. 1880 r.
173.	dom	ul. Parkowa 2	drewn.	ok. 1900 r.
174.	dom	ul. Parkowa 4	mur.	lata 30-te XX wieku
175.	dom	ul. Parkowa 7	drewn.	ok. 1925 r.
176.	dom	ul. Parkowa 8	mur.	ok. 1921 r.
177.	dom	ul. Parkowa 10	drewn.	ok. 1930 r.
178.	dom	ul. Piastowska 4	mur.	1920/30 r.
179.	chałupa	ul. Piwowska 1	drewn.	ok. 1900 r.
180.	chałupa	ul. Piwowska 3	drewn.	k. XIX wieku
181.	stodoła przy chałupie	ul. Piwowska 3	drewn.	4 ćw. XIX wieku
182.	chałupa	ul. Piwowska 4	drewn.	4 ćw. XIX wieku
183.	stodoła przy chałupie	ul. Piwowska 4	drewn.	4 ćw. XIX wieku
184.	stodoła przy posesji	ul. Piwowska 7	drewn.	4 ćw. XIX wieku
185.	dom	ul. Plażowa 1	drewn.	lata 30-te XX wieku
186.	dom	ul. Plażowa 2	drewn.	1920/30 r.
187.	dom	ul. Rynkowa 1	drewn.	1897 r.

I.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
188.	dom	ul. Rynkowa 2	mur.	k. XIX wieku
189.	dom	ul. Rynkowa 6	drewn.	ok. 1900 r.
190.	dom	ul. Rynkowa 6	mur.	ok. 1900 r.
191.	stodoła A przy posesji	ul. Sosnowa 1	drewn.	4 ćw. XIX wieku
192.	stodoła B przy posesji	ul. Sosnowa 1	drewn.	4 ćw. XIX wieku
193.	dom	ul. Targowa 5	drewn.	1880 r.
194.	dom	ul. Targowa 6	drewn.	ok. 1930 r.
195.	dom	ul. Tartaczna 1	mur.	ok. 1930 r.
196.	dom	ul. Tartaczna 6	drewn.	4 ćw. XIX wieku
197.	dom	ul. Tartaczna 9	mur.	ok. 1930 r.
198.	dom	ul. Tartaczna 11	drewn.	pocz. XX wieku
199.	dom	ul. Tartaczna 17	drewn.	1920/30 r.
200.	dom	ul. Torowa 1	mur.	ok. 1930 r.
201.	dom	ul. Torowa 5	drewn.	ok. 1930 r.
202.	dom	ul. Tysiąclecia 1	mur.	1912 r.
203.	dom przy posesji	ul. Tysiąclecia 1	drewn.	ok. 1900 r.
204.	dom	ul. Tysiąclecia 2	mur.	3 ćw. XIX wieku
205.	chałupa	ul. Tysiąclecia 4	drewn.	poł. XIX wieku
206.	chałupa	ul. Tysiąclecia 5	drewn.	poł. XIX wieku
207.	chałupa	ul. Tysiąclecia 6	drewn.	poł. XIX wieku
208.	dom	ul. Tysiąclecia 9	mur.	ok. 1935 r.
209.	dom	ul. Tysiąclecia 23	drewn.	lata 30-te XX wieku
210.	dom	ul. Wikliniarska 2	drewn.	ok. 1920/30 r.
211.	dom	ul. Wierzbowa 2	mur. - drewn.	ok. 1930 r.
212.	dom	ul. Wierzbowa 4	drewn.	1920/30 r.
213.	dom	ul. Wierzbowa 6	drewn.	ok. 1930 r.
214.	chałupa	ul. Wierzbowa 9	drewn.	ok. 1880/90 r.
215.	stodoła przy posesji	ul. Wierzbowa 9	drewn.	k. XIX wieku
216.	dom	ul. Wierzbowa 11	drewn.	1920/30 r.
217.	dom	ul. Wierzbowa 12	mur.	4 ćw. XIX wieku
218.	dom	ul. Wierzbowa 14	drewn.	ok. 1930 r.
219.	dom	Plac Wolności 2	mur.	1912 r.
220.	dom	Plac Wolności 3	mur.	1910/20 r.
221.	dom	Plac Wolności 5	drewn.	ok. 1900 r.
222.	dom	Plac Wolności 6	mur.	
223.	dom	Plac Wolności 9	mur.	2 tercja XIX wieku
224.	dom	ul. Wspólna 2	drewn.	1910/20 r.
225.	dom	ul. Wspólna 6	drewn.	ok. 1910 r.
226.	dom	ul. Wspólna 7	drewn.	ok. 1920 r.
227.	dom	ul. Zielona 3	drewn.	1933 r.
228.	dom	ul. Zielona 7	drewn.	ok. 1930 r.
Kamesznica				
obiekty sakralne				
229.	figura św. Jana Nepomucena	przy zagrodzie nr 12	kam.	1789 r.
230.	krzyż	przy zespole dworskim	kam.	1833 r.
231.	krzyż przydrożny	przy zagrodzie nr 288	kam.	1888 r.
232.	kapliczka przydrożna	przy zagrodzie nr 435	mur.	4 ćw. XIX wieku
233.	kapliczka Jezusa Chrystusa Upadającego pod krzyżem	przy zagrodzie nr 68	mur.	ok. 1900 r.
234.	kapliczka przydrożna	przy zagrodzie nr 682	mur.	ok. 1900 r.
235.	figura Jezusa Chrystusa Frasobliwego	przy zagrodzie 294	kam.	ok. 1900 r.
236.	krzyż przydrożny	przy zagrodzie nr 68	kam.	1906 r.
237.	kapliczka Matki Boskiej	przy zagrodzie nr 353	mur.	ok. 1930 r.
238.	kapliczka przydrożna	przy zagrodzie nr 275	drewn.	ok. 1930 r.
239.	krzyż	przy zagrodzie 508	kam.	1935 r.
240.	krzyż	przy szkole podstawowej nr 2	kam.	1938 r.
241.	kaplica	naprzeciw zagrody nr 438	mur. - drewn.	1985 r.
zabudowa usługowa				
242.	Szkoła Podstawowa nr 1 (rozbudowana)	ul. Parkowa 70	mur.	ok. 1900/10 r.
243.	Szkoła Podstawowa nr 2 (rozbudowana)	ul. Sportowa 382	mur.	ok. 1920/30 r.
zabudowa mieszkalna i gospodarcza				
244.	dom	nr 2	drewn.	ok. 1910/20 r.
245.	dom	nr 4	mur.	ok. 1850 r.
246.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 8	drewn.	ok. 1920 r.
247.	dom	nr 9	drewn.	ok. 1910/20 r.
248.	dom	nr 11	drewn.	1897 r.
249.	dom	nr 14	mur.	ok. 1930 r.

I.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
250.	dom	nr 17	drewn.	ok. 1920/30 r.
251.	dom	nr 18	drewn.	ok. 1880 r.
252.	dom	nr 25	drewn.	ok. 1900 r.
253.	obora	przy zagrodzie nr 25	drewn.	4 ćw. XIX wieku
254.	stodoła	przy zagrodzie nr 25	drewn.	4 ćw. XIX wieku
255.	dom	nr 26	drewn.	XIX/XX wiek
256.	dom	nr 27	drewn.	ok. 1910/20 r.
257.	dom	nr 28/33	drewn.	1890 r.
258.	dom	nr 29	drewn.	1880 r.
259.	dom	nr 30	drewn.	ok. 1910 r.
260.	stodoła	przy zagrodzie nr 30	drewn.	ok. 1920/30 r.
261.	dom	nr 31	mur.	ok. 1910 r.
262.	stodoła	przy zagrodzie nr 31	drewn.	1920/30 r.
263.	dom	nr 32	drewn.	4 ćw. XIX wieku
264.	dom	nr 35	drewn.	ok. 1920 r.
265.	dom	za zagrodą nr 35	mur.	ok. 1920 r.
266.	dom	obok zagrody nr 35	mur.	ok. 1920 r.
267.	dom	nr 38	mur.	ok. 1930 r.
268.	budynek	nr 50	mur.	1881 r.
269.	budynek	nr 51	drewn.	ok. 1920 r.
270.	dom	nr 52	drewn.	ok. 1920 r.
271.	dom	nr 58	drewn.	ok. 1910 r.
272.	dom	nr 62	drewn.	ok. 1910 r.
273.	dom	nr 66	mur.	ok. 1920/30 r.
274.	dom	nr 67	drewn.	ok. 1910/20 r.
275.	dom	nr 68	drewn.	ok. 1910/20 r.
276.	dom	nr 75	drewn.	ok. 1920 r.
277.	dom	nr 76	drewn.	ok. 1900 r.
278.	stodoła	przy zagrodzie nr 76	drewn.	ok. 1900 r.
279.	dom	obok zagrody nr 77	drewn. – mur.	ok. 1910/20 r.
280.	dom	nr 78	drewn.	ok. 1920 r.
281.	stodoła	przy zagrodzie nr 78	drewn.	ok. 1900 r.
282.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 78	mur.	ok. 1920 r.
283.	dom	nr 79	drewn.	4 ćw. XIX wieku
284.	obora	przy zagrodzie nr 79	drewn.	ok. 1900 r.
285.	dom	nr 80	drewn.	ok. 1920 r.
286.	stodoła	przy zagrodzie nr 84	drewn.	ok. 1920 r.
287.	stodoła	obok domu nr 84	drewn.	ok. 1920 r.
288.	dom	nr 86	drewn.	ok. 1900 r.
289.	stodoła	przy zagrodzie nr 86	drewn.	ok. 1910/20 r.
290.	dom	nr 88	drewn.	ok. 1920 r.
291.	budynek i stodoła	przy zagrodzie nr 88	drewn.	ok. 1920 r.
292.	dom	nr 90	drewn.	1910/20 r.
293.	dom	nr 91	drewn.	ok. 1920 r.
294.	dom	nr 94	drewn.	4 ćw. XIX wieku
295.	dom	nr 96	drewn.	ok. 1920 r.
296.	stodoła	przy zagrodzie nr 96	drewn.	ok. 1920 r.
297.	dom	nr 97	mur.	ok. 1930 r.
298.	dom	nr 101	drewn.	ok. 1920 r.
299.	dom	nr 102	drewn.	ok. 1920/30 r.
300.	stodoła	przy zagrodzie nr 102	drewn.	ok. 1920 r.
301.	dom	obok zagrody nr 102	drewn.	ok. 1910 r.
302.	dom	nr 103	drewn.	ok. 1920 r.
303.	stodoła	przy zagrodzie nr 103	drewn.	ok. 1920 r.
304.	dom	nr 105	drewn.	ok. 1920 r.
305.	dom	nr 109	drewn.	ok. 1920 r.
306.	dom	nr 110	drewn.	ok. 1910 r.
307.	dom	nr 111	drewn.	ok. 1910 r.
308.	dom	nr 112	drewn.	ok. 1920 r.
309.	dom	nr 113	drewn.	ok. 1920 r.
310.	dom	nr 116	drewn.	ok. 1910 r.
311.	dom	nr 117	drewn.	ok. 1920/30 r.
312.	dom	nr 119	drewn.	ok. 1920/30 r.
313.	dom	nr 181	drewn.	ok. 1920 r.
314.	dom	nr 184	drewn.	ok. 1920 r.
315.	budynek gospodarczy	przy domu nr 184	drewn.	ok. 1920 r.
316.	dom	nr 187	drewn.	1924 r.

I.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
317.	dom	nr 188	drewn.	1925 r.
318.	dom	nr 192	drewn.	ok. 1900 r.
319.	dom	nr 201	drewn.	ok. 1930 r.
320.	dom	obok zagrody nr 201	drewn.	ok. 1910 r.
321.	dom	nr 205	drewn.	ok. 1930 r.
322.	dom	nr 206	drewn.	ok. 1930 r.
323.	dom	nr 215	drewn.	4 ćw. XIX wieku
324.	stodoła	przy zagrodzie nr 215	drewn.	ok. 1900 r.
325.	dom	nr 216 i 217	drewn.	ok. 1920/30 r.
326.	dom	nr 218	drewn.	1919 r.
327.	dom	nr 220	drewn.	ok. 1920 r.
328.	dom	nr 238	mur.	1929 r.
329.	dom	nr 240	drewn.	ok. 1920/30 r.
330.	dom	nr 244	drewn.	ok. 1920 r.
331.	dom	nr 247	drewn.	ok. 1920/30 r.
332.	dom	nr 248	drewn.	ok. 1920/30 r.
333.	dom	nr 254	drewn.	3 ćw. XIX wieku
334.	budynek gospodarczy	nr 254	drewn.	4 ćw. XIX wieku
335.	dom	nr 255	drewn.	4 ćw. XIX wieku
336.	dom	nr 256	drewn.	ok. 1920 r.
337.	dom	nr 264	drewn.	4 ćw. XIX wieku
338.	dom	nr 266	drewn.	ok. 1900/10 r.
339.	dom	nr 271	drewn. – mur.	ok. 1920 r.
340.	dom	nr 272	drewn.	1936 r.
341.	dom	nr 274	drewn.	ok. 1930 r.
342.	dom	nr 287	drewn. – mur.	ok. 1920/30 r.
343.	dom	nr 288	drewn. – mur.	ok. 1920/30 r.
344.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 288	drewn.	ok. 1920/30 r.
345.	dom	nr 294	drewn.	4 ćw. XIX wieku
346.	dom	nr 297	drewn.	ok. 1920/30 r.
347.	stodoła	przy zagrodzie nr 297	drewn.	ok. 1920/30 r.
348.	dom	nr 316	mur.	ok. 1910/20 r.
349.	dom	nr 319	drewn.	ok. 1900 r.
350.	dom	nr 321	mur.	ok. 1930 r.
351.	dom	nr 322	mur.	ok. 1920/30 r.
352.	dom	nr 323	drewn.	ok. 1930 r.
353.	dom	nr 332	drewn.	4 ćw. XIX wieku
354.	dom	nr 333	drewn.	ok. 1900 r.
355.	dom	nr 336	drewn.	ok. 1930 r.
356.	dom	nr 340	drewn.	ok. 1910/20 r.
357.	stodoła	przy zagrodzie nr 340	drewn.	ok. 1920 r.
358.	dom	nr 341	drewn.	ok. 1920/30 r.
359.	dom	przy budynku nr 352	drewn.	ok. 1930 r.
360.	dom	nr 365	drewn.	ok. 1910/20 r.
361.	dom	nr 367	drewn.	4 ćw. XIX wieku
362.	dom	nr 368	drewn.	4 ćw. XIX wieku
363.	dom	nr 369	drewn.	ok. 1910 r.
364.	stodoła	przy zagrodzie nr 369	drewn.	ok. 1920 r.
365.	dom	nr 370	drewn.	ok. 1900 r.
366.	dom	nr 371	drewn.	ok. 1910 r.
367.	dom	nr 372	drewn.	ok. 1930 r.
368.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 372	drewn.	ok. 1910 r.
369.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 377	drewn.	ok. 1920 r.
370.	stodoła	obok zagrody nr 377	drewn.	ok. 1920 r.
371.	dom	nr 380	drewn.	4 ćw. XIX wieku
372.	dom	nr 381	drewn.	4 ćw. XIX wieku
373.	stodoła	obok zagrody nr 381	mur. - drewn.	ok. 1920 r.
374.	dom	nr 430	drewn.	ok. 1930 r.
375.	dom	nr 435	drewn.	4 ćw. XIX wieku
376.	dom	nr 456	drewn.	ok. 1910 r.
377.	stodoła	przy zagrodzie nr 459	drewn.	ok. 1910/20 r.
378.	dom	nr 472	mur.	ok. 1930 r.
379.	dom	nr 491	drewn.	ok. 1920 r.
380.	dom	za zagrodą nr 493	drewn.	ok. 1920 r.
381.	dom	nr 497	mur. - drewn.	ok. 1900 r.
382.	dom	nr 496	drewn.	ok. 1920 r.
383.	dom	nr 499	drewn.	ok. 1930 r.

I.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
384.	dom	nr 501	drewn.	ok. 1920 r.
385.	stodoła	przy zagrodzie nr 501	drewn.	ok. 1920 r.
386.	dom	nr 502	drewn.	4 ćw. XIX wieku
387.	stodoła	przy zagrodzie nr 502	drewn.	4 ćw. XIX wieku
388.	dom	obok zagrody nr 502	drewn.	4 ćw. XIX wieku
389.	dom	nr 507	mur.	ok. 1920 r.
390.	dom	nr 508	mur.	ok. 1920/30 r.
391.	dom	nr 606	drewn.	4 ćw. XIX wieku
392.	dom	przed budynkiem nr 674	mur.	ok. 1930 r.
393.	dom	obok budynku nr 195	drewn.	3 ćw. XIX wieku
Laliki				
obiekty sakralne				
394.	kościół filialny		drewn.	1947 r.
395.	kościół	nr 159	mur.	1985 r.
396.	kapliczka Matki Boskiej	na zakręcie drogi do Pochodzitej	mur.	4 ćw. XIX wieku
397.	kapliczka Matki Boskiej	przy Nadleśnictwie Kiczora	mur.	4 ćw. XIX wieku
398.	kaplica św. Jana Nepomucena	przy zagrodzie nr 91	mur. - drewn.	4 ćw. XIX wieku
399.	krzyż przydrożny	koło zagrody nr 72	kam.	1918 r.
400.	kapliczka L. Pietraszka		mur. - drewn.	ok. 1930 r.
zabudowa mieszkalna i gospodarcza				
401.	dom dróżnika	przy stacji PKP	mur.	1888 r.
402.	dom	na zakręcie drogi do Pochodzitej	mur.	ok. 1920 r.
403.	dom	przy skrzyżowaniu drogi Żywiec – Rajcza	mur.	ok. 1910/20 r.
404.	dom	nr 5	mur.	ok. 1935 r.
405.	stodoła	przy zagrodzie nr 27	drewn.	ok. 1910 r.
406.	dom	nr 68	drewn.	ok. 1910 r.
407.	stodoła	przy zagrodzie nr 68	drewn.	ok. 1900 r.
408.	stodoła	przy zagrodzie nr 72	drewn.	ok. 1910/20 r.
409.	dom	nr 121	drewn.	ok. 1930 r.
410.	dom	nr 129	mur.	ok. 1920 r.
411.	budynek (Stara Karczma)	nr 132	mur.	1934 r.
412.	dom	nr 134	drewn.	1920 r.
413.	stodoła	przy zagrodzie nr 137	drewn.	poł. XIX wieku
414.	dom	nr 148	drewn.	ok. 1910 r.
415.	dom	nr 149	drewn.	ok. 1900 r.
416.	dom	koło zagrody nr 149	drewn.	4 ćw. XIX wieku
417.	dom	nr 150	mur.	ok. 1920 r.
418.	dom	koło zagrody nr 156	drewn.	ok. 1900 r.
419.	dom	nr 160	drewn.	ok. 1920/30 r.
420.	stodoła	przy zagrodzie nr 160	drewn.	ok. 1920/30 r.
421.	dom	nr 183	drewn.	poł. XIX wieku
422.	dom	nr 191	drewn.	ok. 1920 r.
423.	dom	naprzeciwko zagrody nr 191	mur.	ok. 1920 r.
424.	dom	nr 227	drewn.	1896 r.
425.	stodoła	przy zagrodzie nr 227	drewn.	poł. XIX wieku
426.	dom	nr 228	mur.	ok. 1920 r.
427.	dom	nr 231	drewn.	4 ćw. XIX wieku
428.	dom	nr 278	mur. - drewn.	ok. 1920/30 r.
429.	stodoła	przy zagrodzie nr 278	drewn.	ok. 1920/30 r.
430.	dom	nr 318	drewn.	1925 r.
431.	dom	nr 342	drewn.	ok. 1920 r.
432.	dom	naprzeciwko zagrody nr 342	mur. - drewn.	ok. 1920 r.
Nieledwia				
obiekty sakralne				
433.	krzyż przydrożny	koło domu nr 88	kam.	1688 r.
434.	kapliczka		kam.	1772 r.
435.	figura Chrystusa Nazareńskiego (na słupie)	koło domu 136	kam.	1834 r.
436.	krzyż	na przełęczy	kam.	4 ćw. XIX wieku
437.	kapliczka Matki Boskiej		mur.	XIX/XX wiek
438.	kapliczka przydrożna	koło domu nr 221	mur.	ok. 1920 r.
439.	dzwonnica		drewn.	1927 r.
zabudowa usługowa				
440.	szkoła podstawowa	ul. Górska 297	mur.	ok. 1900 r.
zabudowa mieszkalna i gospodarcza				

I.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
441.	dom	nr 1	drewn.	1929 r.
442.	dom	nr 2	drewn.	1929 r.
443.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 2	mur.	1929 r.
444.	dom	nr 4	drewn.	XIX/XX wiek
445.	dom	obok zagrody nr 6	drewn.	ok. 1910/20 r.
446.	dom	nr 14	drewn.	ok. 1930 r.
447.	dom	nr 15	drewn.	1882 r.
448.	dom	nr 17	drewn.	ok. 1930 r.
449.	dom	nr 21	drewn.	ok. 1930 r.
450.	dom	nr 23	drewn.	1868 r.
451.	dom	nr 24	drewn.	4 ćw. XIX wieku
452.	dom	nr 25	mur.	ok. 1920/30 r.
453.	dom	nr 26	drewn.	4 ćw. XIX wieku
454.	dom	nr 34	drewn.	ok. 1910/20 r.
455.	dom	nr 41	drewn.	ok. 1910 r.
456.	dom	nr 46	mur. - drewn.	ok. 1920/30 r.
457.	dom	nr 48	drewn.	ok. 1920 r.
458.	dom	nr 49	drewn.	pocz. XX wieku
459.	dom	obok zagrody nr 49	drewn.	1 ćw. XX wieku
460.	dom	nr 50	drewn.	1 ćw. XX wieku
461.	dom	nr 54	drewn.	ok. 1930 r.
462.	dom	nr 60	drewn.	1 ćw. XX wieku
463.	dom	nr 61	drewn.	ok. 1920/30 r.
464.	dom	nr 66	drewn.	ok. 1910/20 r.
465.	dom	nr 68	mur.	ok. 1920/30 r.
466.	dom	nr 71	drewn.	1933 r.
467.	dom	nr 72	drewn.	4 ćw. XIX wieku
468.	stodoła	naprzeciwko zagrody nr 74	drewn.	ok. 1920 r.
469.	dom	nr 84	drewn.	ok. 1930 r.
470.	dom	nr 85	drewn.	ok. 1920/30 r.
471.	dom	nr 90	drewn.	ok. 1920 r.
472.	dom	nr 93	drewn.	1891 r.
473.	dom	nr 95	drewn.	4 ćw. XIX wieku
474.	budynek gospodarczy	przy domu nr 95	drewn.	4 ćw. XIX wieku
475.	dom	nr 102	drewn.	1890 r.
476.	dom	nr 103	mur.	4 ćw. XIX wieku
477.	dom	nr 106	drewn.	ok. 1930 r.
478.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 107	drewn.	ok. 1910 r.
479.	dom	nr 109	mur.	ok. 1920/30 r.
480.	dom	nr 111	mur. - drewn.	ok. 1920 r.
481.	dom	nr 114	mur.	ok. 1930 r.
482.	dom	nr 116	drewn.	ok. 1920 r.
483.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 116	mur. - drewn.	ok. 1930 r.
484.	dom	nr 118	drewn.	ok. 1920 r.
485.	dom	przy zagrodzie 119	drewn.	4 ćw. XIX wieku
486.	dom	nr 120	mur. - drewn.	ok. 1920 r.
487.	dom	nr 121	drewn.	ok. 1920 r.
488.	obora	przy zagrodzie nr 121	drewn.	ok. 1920 r.
489.	dom	nr 123	drewn.	1 ćw. XX wieku
490.	chlewik	przy zagrodzie nr 123	drewn.	1 ćw. XX wieku
491.	obórka	przy zagrodzie nr 123	drewn.	1880 r.
492.	dom	nr 127	drewn.	ok. 1910 r.
493.	dom	nr 129	drewn.	1860 r.
494.	stodoła	przy zagrodzie nr 129	drewn.	ok. 1920 r.
495.	piwnica	przy zagrodzie nr 129	kam.	koniec XIX wieku
496.	dom	nr 160	drewn.	po 1930 r.
497.	dom	nr 199	drewn.	1926 r.
498.	dom	nr 209	drewn.	ok. 1920/30 r.
499.	dom	nr 214	mur.	ok. 1900/10 r.
500.	dom	nr 215	drewn.	ok. 1920/30 r.
501.	dom	nr 221	drewn.	1 ćw. XX wieku
502.	dom	nr 229	drewn.	ok. 1920 r.
503.	dom	nr 236	drewn.	ok. 1910/20 r.
504.	obora	przy zagrodzie nr 249	mur. - drewn.	ok. 1920 r.
505.	dom	nr 250	drewn.	ok. 1920/30 r.
506.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 250	drewn.	ok. 1920 r.
507.	dom	za zagrodą nr 250	drewn.	ok. 1920 r.

I.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
508.	dom	nr 265	drewn.	ok. 1910/20 r.
509.	dom	nr 268	drewn.	ok. 1920 r.
510.	dom	nr 270	drewn.	ok. 1920 r.
511.	dom	nr 278	drewn.	1938 r.
512.	dom	nr 267	drewn.	ok. 1910 r.
513.	stodoła	przy zagrodzie nr 282	drewn.	ok. 1900 r.
514.	dom	nr 291	drewn.	1932 r.
515.	dom	nr 299	mur.	1939 r.
516.	dom	nr 325	drewn.	ok. 1920 r.
Szare				
obiekty sakralne				
517.	kapliczka	koło domu nr 126	mur.	3 ćw. XIX wieku
518.	kapliczka	koło domu nr 76	mur.	4 ćw. XIX wieku
519.	kapliczka Matki Boskiej	koło domu nr 100	mur.	4 ćw. XIX wieku
520.	kapliczka Matki Boskiej	koło domu nr 104	mur.	4 ćw. XIX wieku
521.	kapliczka	koło domu nr 102	kam.	4 ćw. XIX wieku
522.	kapliczka św. Jana Nepomucena	koło domu nr 135	mur.	4 ćw. XIX wieku
523.	dzwonnica		drewn.	1 ćw. XX wieku
524.	kaplica		mur.	1988 r.
zabudowa usługowa				
525.	szkoła	nr 51	mur.	lata 30-te XX wieku
zabudowa mieszkalna i gospodarcza				
526.	dom	za kaplicą	drewn.	4 ćw. XIX wieku
527.	dom	nr 19	drewn.	ok. 1920 r.
528.	dom	nr 22	drewn.	ok. 1880 r.
529.	dom	nr 23/24	drewn.	4 ćw. XIX wieku
530.	dom	naprzeciwko zagrody nr 25	mur.	ok. 1920 r.
531.	dom	nr 41	drewn.	ok. 1920 r.
532.	dom	nr 42	mur.	ok. 1920 r.
533.	dom	nr 45	drewn.	poł. XIX wieku
534.	dom	nr 49	drewn.	ok. 1920 r.
535.	dom	nr 54	drewn.	ok. 1930 r.
536.	dom	nr 60	mur. - drewn.	ok. 1920 r.
537.	dom	nr 66	drewn.	4 ćw. XIX wieku
538.	stodoła	przy zagrodzie nr 66	drewn.	ok. 1920 r.
539.	dom	nr 71	mur.	ok. 1920 r.
540.	stodoła	przy zagrodzie nr 71	drewn.	k. XIX wieku
541.	dom	naprzeciwko zagrody nr 71	drewn.	ok. 1900/10 r.
542.	stodoła	naprzeciwko zagrody nr 71	drewn.	ok. 1910 r.
543.	dom	nr 81	mur. - drewn.	ok. 1920/30 r.
544.	dom	nr 85	mur. - drewn.	ok. 1920/30 r.
545.	dom	nr 86	drewn.	1934 r.
546.	stodoła	przy zagrodzie nr 86	drewn.	1934 r.
547.	dom	za zagrodą nr 86	drewn.	ok. 1930 r.
548.	dom	przy zagrodzie nr 93	drewn.	ok. 1910 r.
549.	dom	nr 94	drewn.	ok. 1910/20 r.
550.	dom	nr 95	drewn.	ok. 1930 r.
551.	dom	nr 96	drewn.	ok. 1930 r.
552.	dom	nr 97	drewn.	ok. 1920/30 r.
553.	dom	nr 101	drewn.	ok. 1930 r.
554.	stodoła	przy zagrodzie nr 101	mur. - drewn.	ok. 1930 r.
555.	dom	nr 104	drewn.	ok. 1930 r.
556.	dom	nr 105	mur.	ok. 1920/30 r.
557.	dom	nr 116	drewn.	3 ćw. XIX wieku
558.	dom	nr 117	drewn.	1880 r.
559.	dom (dawna szkoła)	nr 119	drewn.	1861 r.
560.	dom	koło zagrody nr 119	drewn.	4 ćw. XIX wieku
561.	dom	nr 121	mur.	ok. 1930 r.
562.	dom	nr 123	mur.	ok. 1930 r.
563.	dom	nr 124	drewn.	1 ćw. XX wieku
564.	dom	nr 125	mur.	ok. 1920 r.
565.	stodoła	przy zagrodzie nr 125	drewn.	1920 r.
566.	dom	nr 126	drewn.	1896 r.
567.	dom	przy zagrodzie nr 135	drewn.	4 ćw. XIX wieku
568.	dom	nr 137	drewn.	1860 r.
569.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 138	drewn.	1 ćw. XX wieku
570.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 140	mur. - drewn.	ok. 1910/20 r.

l.p.	obiekt	adres	materiał	datowanie
571.	dom	nr 144	mur. - drewn.	ok. 1910 r.
572.	dom	nr 145	drewn.	ok. 1900 r.
573.	dom	nr 173	drewn.	4 ćw. XIX wieku
574.	dom	nr 181	drewn.	4 ćw. XIX wieku
575.	dom	nr 182	drewn.	4 ćw. XIX wieku
576.	dom	nr 212	mur. - drewn.	pocz. XX wieku
577.	budynek gospodarczy	przy zagrodzie nr 269	mur. - drewn.	ok. 1910 r.

źródło:

Materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach, Delegatury w Bielsku - Białej

nr Karty Ewidencyjnej Stanowiska Archeologicznego	numer obszaru AZP	numer stanowiska na obszarze	miejsowość	numer stanowiska w miejscowości	typ stanowiska	chronologia
113476	113-47	6	Kamesznica	1	śląd osadnictwa	średniowiecze
113477	113-47	7	Kamesznica	2	śląd osadnictwa	epoka kamienia
113478	113-47	8	Laliki	1	śląd osadnictwa	epoka kamienia
113481	113-48	1	Milówka	1	śląd osadnictwa	epoka kamienia i okres nowożytny
113482	113-48	2	Milówka	2	śląd osadnictwa	okres nowożytny
113483	113-48	3	Milówka	3	śląd osadnictwa	okres nowożytny
113484	113-48	4	Milówka	4	śląd osadnictwa	średniowiecze / okres nowożytny
113485	113-48	5	Milówka	5	śląd osadnictwa	okres nowożytny
113486	113-48	6	Milówka	6	śląd osadnictwa	okres nowożytny

źródło:

Materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach, Delegatury w Bielsku - Białej

Dominanty:

- kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Milówce,
- kościół parafialny p.w. Imienia Najświętszej Marii Panny w Kamesznicy,
- kościół parafialny p.w. Zesłania Ducha Świętego w Lalikach,
- kaplica p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej w Kamesznicy.

Akcenty:

Krzyże, kapliczki, dwonnice posiadające przeważnie wartość zabytkową.

Rys historyczny

„Milówka powstała prawdopodobnie w drugiej połowie XV w., jako osada w pobliżu traktu wiodącego z Krakowa i Wieliczki na Węgry.”

„Milówka jako osada powstała prawdopodobnie przy zlewisku potoku Milówka do rzeki Soły (obecnie rejon ulic Turystyczna - Zielona). Jednak prapoczątek stanowiła góra Zabawa - od najdawniejszych czasów miejsce zabaw kończących polowania.

Pierwsza wzmianka o osadzie pojawiła się w roku 1608, w wykazie wsi Państwa Żywieckiego - Milówka była już wtedy znaczącą wsią. Do 1623 r. należała do rodziny Komorowskich. Następnie przeszła w posiadanie królowej Konstancji, drugiej żony Zygmunta III Wazy. Za jej czasów utworzono w roku 1630 w Milówce parafię, co bardzo podniosło rangę wsi.

Po Konstancji Państwo Żywieckie odziedziczył jej syn Jan Kazimierz, król Polski. W 1669 r. podczas podróży na Śląsk król zatrzymał się u plebana milowskiego, by przekazać mu cudowny obraz Matki Boskiej Częstochowskiej (obecnie w Rajczy). W roku 1675 Milówka została wykupiona za cenę zastawu przez hrabiego Jana Wielopolskiego z Pieskowej Skały. W latach 1800-1810 majątek należał do hrabiego Przerębskiego. Od 1810 roku następuje stopniowe wykupywanie dóbr przez Albrechta Sasko-Cieszyńskiego, który po śmierci przekazał cały majątek arcyksięciu Karolowi Ludwikowi Habsburgowi. W rękach Habsburgów Milówka pozostawała do zakończenia II wojny światowej.

Z uwagi na istnienie tutaj wielu instytucji o charakterze administracyjnym, gospodarczym, kulturalno-oświatowym i usługowym, Milówka w latach 1872-1934 traktowana była jako miasteczko, co udokumentowane jest na starych pieczęciach. Od II połowy XIX w. funkcjonował w Milówce sąd okręgowy z aresztem”

„W 1895 roku powstało w Milówce Koło Towarzystwa Szkoły Ludowej. Istniały tutaj także: bank (od 1879 r.), stacja kolejowa (od 1884 r.), straż pożarna (od 1889 r.), szkoła powszechna (od 1903 r.), urząd skarbowy, notariat, apteka, poczta, Kółko Rolnicze, posterunek milicji (potem policji), lekarz okręgowy i przychodnia weterynaryjna”

„Ludność Milówki w 90% była narodowości polskiej, 10% przypadało na narodowość żydowską. Stanowili oni odrębną grupę ludności i utworzyli Izraelicką Gminę Wyznaniową liczącą 248 osób. Wybudowali oni w 1882 roku synagogę w Milówce, a na stokach Syberii znajdował się cmentarz żydowski. Był to jeden z dwóch cmentarzy żydowskich na ziemi żywieckiej, który w czasie II wojny światowej został zniszczony i ograbiony przez Niemców.

W dwudziestoleciu międzywojennym Milówka była popularną miejscowością letniskową i kuracyjną. Z tamtych czasów pochodzi, mająca wyraźnie miasteczkowy charakter, zabudowa z wyraźnie usytuowanym centrum. Duże zasługi w rozwoju Milówki położył kierownik miejscowej szkoły Feliks Koczur. Dzięki jego staraniom wybudowano w 1922 roku nowy budynek szkolny. Zbudowano także most drewniany łączący Milówkę z Nieleśnią i drugi betonowy do Kamesznicy, zaprowadzono oświetlenie centrum (lampki naftowe). Straż Pożarna otrzymała nową remizę. W 1936 roku na terenie powiatu żywieckiego powstały dwa Banki Spółdzielcze, między innymi Towarzystwo Oszczędności Pożyczek "Opatrzność" w Milówce.

We wrześniu 1939 roku Niemcy wtargnęli na teren ziemi żywieckiej przez Przełęcz Zwardońską od Jabłonowa. Ciężkie walki toczyły się u stóp Małej Baraniej Góry, między Kamesznicą a Milówką, gdzie

bronili się pluton żołnierzy z fortów w Węgierskiej Górze. Sama Milówka została zajęta przez wojska hitlerowskie 2 września 1939 roku.

„W 1942 roku Niemcy rozbili młotami krzyż na "Grunwaldzie" tzn. Cumowej Grapie, wzniesiony tam w 1910 roku dla upamiętnienia 500-nej rocznicy bitwy pod Grunwaldem. Rok 1943 był okresem wzmożonego terroru niemieckiego wobec ludności polskiej.”

„W 1945 roku na stokach Syberii, niedaleko cmentarza żydowskiego, chowani byli niemieccy żołnierze, którzy zginęli na froncie w okolicach Milówki. Zostało tam pochowanych około 160-180 niemieckich żołnierzy. W okolicach marca 1945 roku Niemcy wysadzili mosty na Kamesznicę i Nieledwie, wycofując się przed napierającymi wojskami radzieckimi.

Milówka została wyzwolona 6 kwietnia 1945 roku.”

„Wyzwolenie Milówki spod okupacji hitlerowskiej w kwietniu 1945 roku dało początek przemianom społecznym, politycznym i gospodarczym miejscowości.

20 maja 1945 roku po trzytygodniowych przygotowaniach wznowiła działalność szkoła podstawowa, Bank Spółdzielczy, oraz ośrodek zdrowia, którego kierownikiem został dr med. Jan Stanisław.

W 1946 roku przeprowadzono nacjonalizację majątków pożydowskich i ponemieckich. Powstały pierwsze sklepy Spółdzielni "Samopomoc Chłopska" organizowana przez Mieczysława Dubiela i Rudolfa Pawlusa. Została uruchomiona poczta z telegrafem i telefonem, zorganizowano Ludowy Zespół Sportowy, którego kibice sami odtworzyli zniszczoną płytę boiska.

W 1947r. otwarto w Milówce Urząd Stanu Cywilnego, którego kierownikiem został Feliks Koczur. Bardzo dużą rolę odgrywał również istniejący do 1959 roku Sąd Grodzki z sędzią Niewińskim.

Wydawaniem nowych dokumentów i sprawdzaniem tożsamości zajmował się Sąd a także Biuro Notarialne, które istniało w Milówce do 1965 roku, później przeniesiono go do Żywca. W latach 90-tych Biuro Notarialne zostało w Milówce reaktywowane. W tym samym roku uruchomiono linię kolejową do Żywca.

W 1948 roku z funduszy państwowych, gminnych; czynem społecznym zbudowano betonowy most łączący Kamesznicę z Milówką oraz z innymi wsiami, most ten stał się traktem w kierunku Śląska Cieszyńskiego oraz przęsłem łączącym drogi Żywiec-Rajcza.

W następnym roku zorganizowano kursy dla analfabetów oraz otwarto klasę V, VI, VII. Dla potrzeb kulturalnych mieszkańców Milówki w 1951 roku otwarto kino, mieszczące się w jednej z sal Domu Katolickiego, a w 1953r. otwarto nową bibliotekę.

W 1954 roku podjęto nieudaną próbę stworzenia w Milówce Spółdzielni Produkcyjnej a w 1960 powstało Kółko Rolnicze, które otrzymało maszyny rolnicze oraz bazę. W 1956 roku Rada Pedagogiczna Szkoły Podstawowej i Komitet Rodzicielski podjęły decyzję o budowie nowej szkoły. W tym samym roku Milówka Doczekała się drugiego połączenia ze światem, gdyż zainstalowano na poczcie radiowęzeł odbierający I i II Program Polskiego Radia. W następnym roku otwarto w Milówce pierwszą w powiecie Żywieckim Szkołę Przysposobienia Rolniczego.

Na początku lat 60-tych Milówka posiadała dwie placówki zdrowia. Oprócz ośrodka Zdrowia w 1962 powstała Rejonowa Przychodnia Lekarska PKP. W tym samym roku dokonano remontu "starej chałupy" obecnego muzeum regionalnego.”

„W tym samym roku (1966) przystąpiono także do melioracji gruntów i do regulacji Soły, która corocznie systematycznie wylewała i zrywała tamy. Zapadła również uchwała o nadaniu nazw 44 ulic i placów w Milówce.

W roku 1967 przystąpiono do budowy Domu Strażaka, zaczęły powstawać nowe punkty sprzedaży detalicznej, zakłady żywienia zbiorowego, punkty usługowe, przemysłowe i dla rolnictwa. W rok później

powstało w Milówce koło terenowe Stronnictwa Demokratycznego, Związek Bojowników o wolność i Demokrację oraz Liga Obrony Kraju.

Rok 1971 był bardzo ważny dla oświaty w Milówce. Otwarta została Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika oraz Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej. Po 6 latach budowy w 1972r. zakończono prace budowlane na obiekcie Domu Strażaka, gdzie znalazły się miejsca dla organizacji młodzieżowej orkiestry dętej oraz Klub Rolnika.

Systematycznie rozwijało się także życie kulturalne, którym kierował nowo powstały Gminny Ośrodek Kultury. 6 grudnia 1975r. oddano okolicznym mieszkańcom do użytku Gminny Ośrodek Zdrowia, w którym znajdowały się specjalistyczne gabinety lekarskie oraz punkt apteczny. Wybudowano go ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Zdrowia, a przy pracach budowlanych pomagali mieszkańcy gminy."

„W latach 80-tych, po zniesieniu stanu wojennego nastąpił dalszy rozwój gospodarczy i społeczny Milówki. Oddano do użytku nowy most na rzece Sole łączący Milówkę z Nieledwią, Rejonową Przychodnię Lekarską PKP gdzie obecnie znajduje się Spółka "Medyk". Rozpoczęto telefonizację gminy, otwarto Dom Książki, zakończono modernizację dróg i budowę nowych."

Rozwój gminy - analiza materiałów archiwalnych

Dla obszaru gminy Milówka zachowało się szereg materiałów archiwalnych, w tym mapy katastralne Powiatu Wadowickiego (ówczesnego) z 1844 roku oraz widokówki ze zdjęciami z Milówki z I połowy XX wieku.

Analiza materiałów wskazała, iż zabudowa obszaru gminy Milówka z 1844 roku kształtowała się i była skupiona wzdłuż głównych dróg o współczesnych nazwach: w Milówce: ul. Jana Kazimierza, Jagiellońskiej oraz Kałuża, w Nieledwi: ul. Targowej, Cępieli, w Szarem: ul. Szare, w: ul. Krzywej oraz rozproszona w Kamesznicy na zboczach wzdłuż bocznych dróg od ul. Górnej, Parkowej i Walaśne i w przysiółkach na zboczach gór: Jaworzyna, Kiczorka, Kiczora, Zabawa, Prusów oraz Hali Boraczej.

Oprócz wymienionych ulic na mapach z 1844 r. widoczne są inne drogi. W oparciu o historyczny układ rozwinęła się współczesna sieć drogowa.

Do obiektów o charakterze publicznym, istotnych dla miejscowości Milówka i jej mieszkańców, zaliczały się pod koniec XIX i na początku XX wieku:

- kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Matki Boskiej, wzniesiony w latach 1834 – 9, na miejscu drewnianego, ufundowanego w 1628 r. przez żonę Zygmunta III, królową Konstancję, i zbudowanego w 1630 r.,
- budynek sądu powiatowego,
- budynek urzędu podatkowego,
- budynek szkoły,
- budynek poczty.

W miejscowości Kamesznica istotnym obiektem, zachowanym do dzisiaj i wpisanym do rejestru zabytków nieruchomych, jest zbudowany w 1833 roku, na miejscu starszego, dwór wraz z otaczającym parkiem krajobrazowym i z zabudowaniami gospodarskimi, szczególnie budynkiem kancelaryjnym z czworoboczną wieżą agarową i suszarnią szyszek.

Znacząca większość obiektów widocznych na mapach z 1844 roku już nie istnieje, zachowały się nieliczne kapliczki i Stara Chałupa z 1739 r., wpisana do rejestru zabytków nieruchomych. Układ nowej zabudowy nie nawiązuje bezpośrednio do układu historycznego. Wprawdzie obiekty położone są wzdłuż historycznych ciągów komunikacyjnych, lecz ich usytuowanie w stosunku do działek i do dróg nie nawiązuje do układów historycznych. Podstawowy układ komunikacyjny pozostaje praktycznie bez zmian.

Na zdjęciach z początku XX wieku widać zabudowę Milówki o charakterze małomiasteczkowym (jednokondygnacyjną: poczta, urząd podatkowy i dwukondygnacyjną: sąd powiatowy, szkoły, kasa oszczędności) skupioną przy Rynku i kościele p.w. Wniebowzięcia Matki Bożej, dalej drewnianą, przeważnie parterową zabudowę mieszkaniową oraz wille. Do zabudowy przylegają rozłogi pól na łagodnych stokach, sięgających lasu na pasmach górskich. Zachowała się też ilustracja nieistniejącej już fabryki papieru w Kamesznicy.

Przegląd wymienionych materiałów i przeprowadzona urbanistyczna oraz inwentaryzacja stanu zachowania istniejącej zabudowy i struktury zabytkowej pozwoliła na postawienie diagnozy stanu zachowania i ustalenie wytycznych dla ochrony konserwatorskiej. W celu szczegółowego zinventaryzowania oraz aktualizacji danych o obiektach zawartych w zał. UT/22 wskazane jest wykonanie kompletnego opracowania historyczno-kulturowego dla Gminy Milówka, zawierającego zarówno elementy historii i rozwoju gminy, ale także wytyczne dla ochrony dziedzictwa kulturowego w połączeniu z rozwojem turystyki i ochrony przyrody.

źródła:

1. <http://www.milowka.pl/historia.html>; dostęp: wrzesień 2012 r.
2. *Materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach, Delegatura w Bielsku – Białej,*
3. *Mapy katastralne Powiatu Wadowickiego z 1844 roku,*
4. *Widoki Żywca i Żywiecczyzny 1895-1945, Marek Kubica, Żywiec 2009,*
5. *Zabytki Sztuki w Polsce. Inwentarz topograficzny III. Powiat Żywiecki Województwo Krakowskie, oprac. doc. dr Jerzy Szablowski, Warszawa 1948*

Herby:

Herb Milówki przedstawia serce przebite dwoma strzałami.

Herb Nielewki przedstawia centaura z łukiem.

Nazwy:

- **Milówka** – „Istnieje kilka wersji powstania nazwy miejscowości. Andrzej Komoniewski w "Dziejopisie Żywieckim" podaje: "Milówka - od miłego łowu, od którego miejsca w lasy miła łowu była, gdy panowie przedtym będący na łowie tam jeździli". Także od rzeki nazwanej Milówka, która płynie od hal Suchej Góry i od Prusowa. Istnieje także legenda, która mówi: Król węgierski zapragnął pobrać się z polską góralką, w której się zakochał, lecz miał obowiązek uczynić to jedynie na ziemi węgierskiej. Jednak góralka z miłości do ojczystych gór nie chciała ich opuszczać. Dlatego też zakochany król znalazł rozwiązanie. Skoro panna nie chciała jechać na węgierską ziemię to ziemia przyjechała do niej. Ślub wzięli na "węgierskiej ziemi" - stąd powstała Węgierska Górka, orszak królewicza stał o milę od tego miejsca - stąd powstała Milówka, natomiast rycerze biesiadowali w miejscu dziś zwanym Rycerką. Można ją też tłumaczyć jako nazwę dzierżawczą lub patroniczną od imienia Miłek, Miłostaw - założyciela osady. W odnalezionych dokumentach występuje nazwa Miłówek jako forma przejściowa do współczesnej nazwy."
- **Nielewka** – Dziejopis Żywiecki podaje: „Nielewka stąd się zowie, że się tam wieś osadzona była. Dwa niedźwiedzie cały dzień byli aż zaledwie się pod wieczór rozešli tak że na tym miejscu lasy wielkie z których nigdy potasze warzono i tam niejakiego Wrześcia szlachcica zbójcy który dozorcą był tych potaszów do kotła rzucili i warzyli."
- **Laliki** – nazwa pochodząca od nazwiska właścicieli – Lalików,
- **Kamesznica** – Dziejopis Żywiecki podaje: „Kamesznica iż tam bywały przed tym kamienie lśniące albo świecące się kruszce znajdowało i do tych czas może ich znaleźć jako się w Żłatnym pokazuje."
- **Szare** – Dziejopis Żywiecki podaje: „Smierlawka albo Szare wieś że tam owiec 190 śniegiem zapadło na tym miejscu i pozdychało od zimna i od głodu nie mogąc do nich dojść aż tam się zaśmierdzały i zaretam pole z nich zostało dla czego ta wieś Smierlawką i Szarem się pospołu zowie."
- Zachowane widoczne już na mapach ówczesnego powiatu wadowickiego z 1844 roku nazwy przysiółków w Lalikach: **Pochodzita**, **Pańska Łąka**, w Kamesznicy **Bziniok** (dawny Brzniak), **Żłatnica**, **Czerwieńskie**.

Cykliczne wydarzenia kulturalne:

- Gody Żywieckie - przegląd grup i zespołów, które kultywują ludowe obrzędy i tradycje związane z okresem od początku grudnia poprzez Święta Bożego Narodzenia, zwyczaj Nowego Roku do końca Mięsopestu. Obecnie w ramach przeglądu odbywa się szereg imprez okolicznościowych a impreza z każdym rokiem zyskuje na znaczeniu. - Milówka – luty,
- Gminny Konkurs na Palmę Wielkanocną,
- Międzynarodowy Przegląd Piosenki Religijnej,
- Dni Milówki - cykl imprez i koncertów letnich,
- Impreza dobroczynna "ISKIERKA DOBREJ NADZIEI",

- Dożynki Gminne – wrzesień,
- Międzynarodowa Gala Orkiestr Dętych.

Szlaki turystyczne i kulturowe:

- Szlak Architektury Drewnianej w województwie śląskim ma długość 1060 km i obejmuje 93 zabytkowe obiekty, w gminie Milówka jeden – „Starą Chałupę”,
- Szlak Papieski – na Halę Lipowską, oznaczony w 2007 roku, na pamiątkę pobytu księdza, biskupa i później kardynała Karola Wojtyły w Milówce, Kamesznicy, Lalikach i na Hali Lipowskiej,
- szlaki turystyczne piesze (zbiegające się na Hali Boraczej) i rowerowe (czarny: Milówka Rynek - Kopiec - Prusów - Sucha Góra - Milówka PKP , długość 10 km; niebieski: Milówka Rynek - Nieleddwia - Kotelnica - Kiczora - Tarliczne - Suche - Poprecinka - Nieleddwia - Milówka , długość 22,8 km; zielony Milówka Rynek - Szare - Pochodzita - Kamesznica Górna - Milówka, długość 22,9 km; żółty: Kamesznica (nowy kościół) - Złatna - Wędzłówka - Barania Góra - Magurka Radziechowska - Złatnica - Kamesznica, długość 23,5 km).

Folklor górali żywieckich:

Wykształcone obyczaje łączą wpływy wielu kultur. Tradycje ogniskują się wokół świąt religijnych (Boże Narodzenie, Nowy Rok, Wielki Post, Wielkanoc) oraz związanych z tradycyjnie dominującym pasterstwem i rolnictwem (redyk wiosenny i jesienny, dożynki).

Gwara:

W gwarze regionu możemy wyróżnić kilka typów gwarowych, które należą do dialektu małopolskiego, ale przez cały szereg właściwości, zwłaszcza słownikowych tworzą osobną grupę gwar góralskich. Stanowią one pewną całość ale w szczegółach dość znacznie od siebie się różnią.

Jedną z najbardziej charakterystycznych cech jest mazurzenie. Polega ono na wymianie „sz”, „ż”, „cz” na „s”, „z”, „c”. Powszechne jest wymawianie „o” zamiast „a”. Spotkać również można w mowie zamianę „ch” na „k”. Częste jest też jak gdyby dodawanie „ł” przed „o” lub „u” rozpoczynającym wyraz. Rozpowszechniona jest wymowa „y” zamiast „e” lub „i” zamiast „e”. Zaznacza się też zamiana końcowego „-ach”, „-am”, „-em” na „k”.

Zespoły regionalne:

- Zespół Pieśni i Tańca "Wierchy" im. Józefa Szczotki z Milówki,
- Dziecięcy Zespół Regionalny "Hulajniki" z Milówki,
- Golec uOrkiestra,
- Orkiestra OSP Milówka,
- Chór Milowiecki,
- Dziecięcy Zespół Regionalny "Szarotki" w Kamesznicy,
- Młodzieżowa Orkiestra Dęta,
- Teatr "Awangarda"

Wypis ze „Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich” pod redakcją Filipa Sulimierskiego, Bronisława Chlebowskiego i Władysława Walewskiego, wydane w Warszawie w 1886 roku:

„... **Kamesznica**, wś, powiat żywiecki, na lewym brzegu Soły, 1275 m. od niej odległa, nad potokami górskimi Bystrą, Jaruszkówką i Głębowką, przy gościńcu wiodących z Żywca przez Ochodzitę (894m.) do Jabłonkowa na Szląsk; od Żywca 16 kil. na płd.-zachód, a od stacji pocztowej i parafii łac. w Milówce na zachód 2 kil. Graniczy od wschodu z Milówką i Ciścem, od płn. z Radziechowem, od płd. z Szarem i Solą, a od zachodu z Szląskiem austr. Obszar większej posiadłości liczy roli ornej 11, łąk i ogr. 22, pastwisk 20, lasu 3802; mniejszej posiał. roli ornej 1955, łąk i ogr. 286, pastw. 1481, a lasu 26 mr. austr. Należy do dóbr arcyksięcia Albrechta. Par. łac. w Milówce. Mk. 2683 (r. 1869), 2757 (1880). Według szem. dyec. tarn. z r. 1880 dusz rzym.-kat. 3972. We wsi cztery młyny, jeden tracz i papiernia. Wschodnia granica wsi bieży od gościńca przez górę Małą Baranią (658m.) wprost na północ ku górze Glinne (1021m.), stąd zawraca się lasami ku płn.-zach. po szczyt Magórkę (1129m.); stąd bieży na południe granica Galicyi i Szląska austr. przez Baranią górę (1214m.), Karolówkę (930m.), Gańczorkę (902m.), Tyniok (891m.), Ochodzitę (894m.), aż po Solowy Wierch (848m.). Pojedyncze części wsi, a raczej grupy chat na rozlicznych pasmach mają swoje nazwy; i tak po wschodniej stronie Bystrej, dolna część wsi przy granicy z Szarem i Milówką zowie się Krzywą, górna część wsi pod lasem Sikorczyzną zowie się Szczotkowem. Między Bystrą a Głębowką wznoszą się Czerwońcowa góra (930m.), Jaworzyna (1020m.) i Górka motykowa (792m.). Od niej na płn.-wschód ku Bystrej część wsi Wałkarzami, dalej na północ nad samą Bystrą na śródleśnej polanie, Ślązakami zwana. Między Motykową a Jaworzyną mamy grupę chat Fajkówką zwaną, następnie Rakoniankę; między Głębowką a granicą szląską Bobkówkę, Wojtasówkę, Czumówki, Bezkówki, ponad którymi od południa wznosi się góra Satanówka (767m.); następnie Sasoki, Żurkę, Lipkówkę, Kliszówkę, wreszcie nad Jaruszkówką mamy „Podgropami”, Jaruszkówkę i Gołuszków. W południowo – zachodnim kącie jest Petraszyna i Węglarka. Wzniesienie wsi przy ujściu Głębowki do Jarusówki 528m. (szt. gen.). Nazwa Kamesznicy pochodzi ma ztąd, „iż tam bywały kamienie lśniące albo świecące się kruszce znajdowały i do tych czas można ich naleść, jako się w Złatnym pokazuje”. (Komaniecki, Dziejopis żywiecki, przedr. przez Jana Rasdwańskiego, Kraków, 1866). Szkoła dwuklasowa o dwóch nauczycielach w miejscu. Stacja pocztowa i parafia łac. w Milówce.

Laliki, grupa domów i polana w Szarem, wsi powiatu żywieckiego, nazwane od ich właścicieli Lalików.

Milówka, mczko, pow. żywiecki, leży na prawym brzegu Soły, 446 m. n.p.m., w okolicy górskiej i lesistej. Dolinę, w której rozsiadło się mczko, zasłania od wsch. góra Prusów 1009m., od południowego wschodu Sucha góra 1041m., a po lewym brzegu Soły Zabawa 824m., od zachodu Kiczera Mała 798m., a od północy nad wsią Kamesznicą Małą Baranią 658 m. n.p.m. Te góry zamykają zupełnie widok. Naprzeciw mczka wpływa do Soły z prawego brzegu Nieleddwia, samo zaś mczko przecinają małe potoki: Tymówka, Milowski i dwa mniejsze bezimienne. M. ciągnie się długą ulicą większej części drewnianych domów wzdłuż gościńca z Żywca przez Rajczę do Ujsoli. Koło kościoła oddziela się od tego gościńca droga do Kamesznicy, łącząca się z gościńcem prowadzącym do Jabłonkowa i Czaczy na Szląsku. Na wsch. od mczka ku granicy szląskiej ciągną się rozległe lasy na górach, pośród których znajdują się oddzielne grupy domów i hale zwane także Milówkami. Geologiczną budowę terytorium M. badał i opisał Szajnocha (Studia, Kosmos, 1884, str. 110 i 150 nast.). Rezultat poszukiwań jego następujący: Nad kompleksem czerwonych iłów spoczywają muszlowate, strzałkowe, jasno szare łupki piaszczyste, bogate w łyszczyk, dalej wsuwają się twarde ławice piaskowców, ku górze coraz grubsze i liczniejsze. Można odróżnić osiemnaście ławic piaskowca z coraz większą grubością od 10 do 30 cali, a wreszcie rozpoczynają się kolosalne warstwy masywnego gruboziarnistego piaskowca. Każda partya piaskowca oddziela od drugiej gruba warstwa ilastych łupków. W piaskowcach trafiają się zwęglone resztki roślin i żyły kalcytu. Na dołączonej mapie oznaczył Szajnocha formacją doliny M. jako eocen, wschodnie zaś wzgórze jako oligocen. M. ma 2059 mk. rzym.-kat., i około 300 izrael. Posiada kościół par. rzym.-kat., sąd powiat., notariat, urząd poczt. i telegraf., stacją kolei podkarpackiej, szkołę dwuklasową i aptekę. Sadowi podlega 15 gmin i 1 obszar wiek. pos., z ogólną liczbą 25904 mieszk. Do podniesienia przemysłu i handlu służy stowarzyszenie oszczędnościowe i pożyczkowe p.t. Opatrzność. W r. 1883 miało to stowarzyszenie 391 członków z udziałami 5636 zł w. a. (waluty austriackiej) i funduszem rezerwowym 682 zł w. a. Koszta administracji wynosiły 394 zł., udzielono pożyczek 9908 zł, a ruch kasowy wynosił 84579 zł w. a. W mczku odbywają się co czwartek targi, a nadto dwanaście dorocznych jarmarków na płody góralskie. M. założona w państwie żywieckim przez Komorowskich, została w 1623 r. nabytą wraz z temi dobrami przez królową Konstancję, która w r. 1628 lub 1627 założyła tu parafię rzym.-kat. i zbudowała drewniany kościół.

Ten jednak obecnie nie istnieje. Teraźniejszy murowany pochodzi z I połowy b. wieku. Dzwony pochodzą z lat 1642 i 1663, a w zakrystyi przechowują ornat zwykłej roboty z r. 1598, darowany przy erekcyi parafii. Na cmentarzu i przy drodze są dwie murowane, dosyć obszerne kaplice. Pierwotnie obejmowała parafia wieś Radeczki z Czułajowem, Sól, Ujsol, Rycerkę, Kamesznicę, Węgierską Górkę, Nieleddwiał, Szare i Cisiec. Później do r. 1844 miała filie w Rajczy, obecnie (dyec. krakowska, dek. żywiecki) obejmuje Cisiec, Kamesznicę, Nieleddwiał, Szare i Żabnicę, z ogólną liczbą 12681 rzym.-kat., 5 gr.-kat., 4 ewang. i 300 izrael. Obszar więk. pos. arcyks. Albrechta ma 6 mr. roli i 1458 mr. Lasu; pos. mniej. 1200 mr. roli, 390 mr. łąk i ogr., 1057 mr. pastw. I 338 mr. lasu. M. graniczy na płn. z Ciscem a na pld z Rajczą. (...)

Nieleddwia, wś, pow. żywiecki, nad pot. t. n., zabudowania leżą w dolinie potoku; są rozrzucone po stokach gór, wśród polan leśnych. Po wsch. stronie potoku wznosi się góra Zabawa (824m.), na pld. Jej stokach leży chaty: Ziętkowice, Darzak i Szczotkowe; w zach. zaś Poprzeczynka (783m.). Tu leżą grupy chat zwane: Pietraszka, Tarliczno, Karczmarna, Madejka i Pietraszyna. W pld. zakęcie wznosi się Kiczora (709m.). Na jej stokach grupy chat: Kiczorka, Kocierzy, Czarna Mała, Spaki. Wzdłuż zachodniej granicy płynie z płn. na pld. potok Czarna, uchodzący do Słonnicy. Na płn. granicy płynie potok Sucha od zach. ku wsch. i uchodzi w obr. gm. N. do pot. Nieleddwi. Obszar gminny przylega od płn. do Kamesznicy, od wsch. do Milówki i Rajczy, od zach. do Soli i Kamesznicy. Większa posiadłość ma roli orn. i pastw. po 1, lasu 267, mniejsza posiadłość roli orn. 811, łąk i ogr. 102, pastw. 1219, lasu 24 mr. austr. Należy do dóbr arcyksięcia Albrechta. W r. 1870 było 1075 mk. (mężcz. 514, kob. 561), w r. 1880 zaś 1175. Chat 202. Należy do par. łac. w Milówce. Według szem. dyec. duch. z r. 1885 dusz rz.-kat. 1292. St. p. Milówka. Według dziejopisu Komonieckiego na tym miejscu lasy były wielkie, z których niegdyś potazie warzono. Tam zbójcy niejakiego Wrześcia szlachcica, który dozorcą był tych potazów, do kotła wrzucili i warzyli.

Szare, al. Smierławka, wś, pow. żywiecki, w podgórskiej okolicy, nad potokiem (lew. dopł. Soły), na płn. stronie od gościńca z Kamesznicy do Jabłonkowa na Szląsku. Wieś zbudowana przeważnie nad potokiem. Domów jest 255, mk. 1591 (760 męż., 831 kob.); 1573 rzym.-kat., 18 izrael. Mieszkańcy należą do szczepu góralskiego Babiogórców. Par. rzym.-kat. w Milówce o 6-8 klm. na wschód. We wsi kaplica i szkoła ludowa. Pos. więk. (arc. Albrechta) ma karczmę, 8 mr. roli, 11 mr. łąk, ogółem 21 mr., pos. mn. 1585 mr. roli, 229 mr. łąk, 752 mr. past. I 1 mr. lasu. Wieś została założona między r. 1581 a 1674, gdyż znajdujemy jej nazwę dopiero w spisie pob. z 1674 r. Na ten czas podaje jej początek Kamionecki w „Dziejop. żywieckim” (str. 36). Sz. graniczy na płn. z Kamesznicą, na pld. z Nieleddwiał; wsch. granicę stanowi rzeka Soła, zach. zaś granica Szląska. ...”

źródła:

1. <http://www.milowka.pl/historia.html>; dostęp: wrzesień 2012 r.
2. <http://milowka.info/podstrony,kultura.html>; dostęp: wrzesień 2012 r.
3. http://dir.icm.edu.pl/pl/Słownik_geograficzny/; dostęp: wrzesień 2012 r.
4. <http://milowka.pl/kal/kal2012.htm>; dostęp: wrzesień 2012 r.

Zaludnienie

Milówkę zamieszkuje 9 992 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia Milówki w 2010 roku wynosiła ok. **101** osób na 1 km²

Tabela 1: Liczba ludności według płci w Milówce.

Wyszczególnienie	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba ludności ogółem, w tym:	10 018	9 845	9 961	9 969	9 945	9 999	9 981	9 992
Kobiety	5 055	5 010	5 091	5 087	5 077	5 111	5 107	5 131
% udziału	50,5	50,9	51,1	51,0	51,1	51,1	51,2	51,4
Mężczyźni	4 963	4 835	4 870	4 882	4 868	4 888	4 874	4 861
% udziału	49,5	49,1	48,9	49,0	48,9	48,9	48,8	48,6
Liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn	102	104	105	104	104	105	105	106

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2011/

Tabela 2: Liczba ludności według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r.

Ludność	Liczba
Ogółem	9992
Kobiety	5131
Mężczyźni	4861

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2011/

Tabela 3 : Liczba ludności w gminach powiatu żywieckiego

Gmina	Typ gminy	2009 r.	2010 r.
Powiat żywiecki:	-	150 850	151 241
Żywiec	gmina miejska	32 038	32 056
Czernichów	gmina wiejska	6 643	6 653
Gilowice	gmina wiejska	5 886	5 940
Jeleśnia	gmina wiejska	13 385	13 387
Koszarawa	gmina wiejska	2 471	2 462
Lipowa	gmina wiejska	9 990	10 040
Łękawica	gmina wiejska	4 310	4 324
Łodygowice	gmina wiejska	13 611	13 759
Milówka	gmina wiejska	9 981	9 992
Radziechowy-Wieprz	gmina wiejska	12 646	12 727
Rajcza	gmina wiejska	8 955	8 958
Ślemień	gmina wiejska	3 459	3 467
Świnna	gmina wiejska	8 020	8 010
Ujszoły	gmina wiejska	4 668	4 677
Węgierska Górka	gmina wiejska	14 787	14 789

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2011/

Prognoza demograficzna

Dla województwa śląskiego i podregionu bielskiego GUS prognozuje spadek liczby ludności w perspektywie 2030r, jednak dla powiatu żywieckiego prognozowany jest wzrost liczby mieszkańców.

Tabela 4: Prognoza demograficzna na lata 2010-2030r.

	2010	2015	2020	2025	2030
Powiat żywiecki	73,4	74,1	75,0	75,5	75,4
Podregion bielski	651,0	654,3	656,4	654,1	646,3
Woj. Śląskie	4 574,2	4 452,4	4 312,7	4 145,6	3 952,4

/źródło: Prognoza demograficzna dla województwa Śląskiego na lata 2010 - 2030/

Struktura ludności

Tabela 5: Liczba urodzeń według płci w Milówce w latach 2005-2010.

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Milówka						
Urodzenia razem	103	108	95	99	92	109
Dziewczynki	50	41	44	46	55	57
Chłopcy	53	67	51	53	37	52
Powiat żywiecki						
Urodzenia razem	1 533	1 582	1 593	1 702	1 650	1 734
Dziewczynki	775	783	780	863	768	874
Chłopcy	758	799	813	839	882	860
Województwo śląskie						
Urodzenia razem	40 763	42 458	43 858	46 994	47 860	47 814
Dziewczynki	19 812	20 654	21 268	23 004	23 288	23 307
Chłopcy	20 951	21 804	22 590	23 990	24 572	24 507

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2011/

Tabela 6: Wybrane wskaźniki demograficzne w 2010r.

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Milówka						
związki małżeńskie	42	60	65	66	81	61
zgony razem	117	108	110	111	110	110
kobiety	57	50	45	49	50	47
mężczyźni	60	58	65	62	60	63
Powiat żywiecki						
związki małżeńskie	797	928	1 002	975	1 014	956
zgony razem	1 598	1 461	1 492	1 611	1 634	1 551
kobiety	729	678	668	750	786	711
mężczyźni	869	783	824	861	848	840
Województwo śląskie						
związki małżeńskie	25 411	27 847	30 022	31 109	31 209	28 462
zgony razem	46 315	46 336	47 736	48 016	48 573	47 719
kobiety	21 744	21 528	22 264	22 505	22 783	22 385
mężczyźni	24 571	24 808	25 472	25 511	25 790	25 334

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2011/

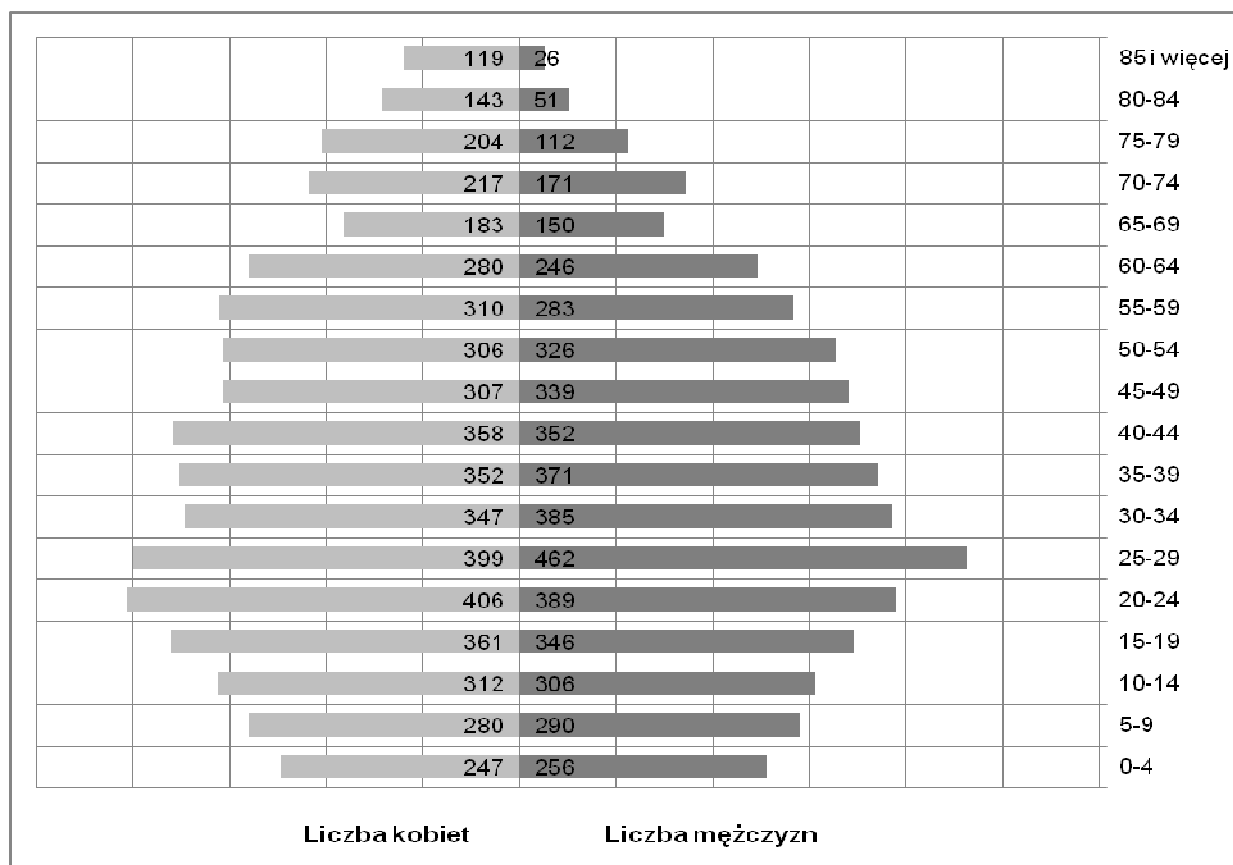

Tabela 7: Ludność wg płci i wieku w 2010 r.

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Wyszczególnienie	Suma	% ogółu
Ogółem	9992	4861	5131	Ogółem	9992	100%
0-4	503	256	247	Przedszkolny	503	5,0%
5-9	570	290	280	Szkolno-licealny	1895	19,0%
10-14	618	306	312			
15-19	707	346	361			
20-24	795	389	406			
25-29	861	462	399	Produkcyjny	6218	62%
30-34	732	385	347			
35-39	723	371	352			
40-44	710	352	358			
45-49	646	339	307			
50-54	632	326	306			
55-59	593	283	310			
60-64	526	246	280			
65-69	333	150	183			
70-74	388	171	217	Poprodukcyjny	1376	14%
75-79	316	112	204			
80-84	194	51	143			
85 i więcej	145	26	119			

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2011/

Wykres 1: Piramida płci i wieku ludności w 2010 r.

/źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS, 2011/

Migracja ludności oraz ruch naturalny

Tabela 8: Migracje na podstawie danych meldunkowych w 2010r.

	zameldowania	wymeldowania	saldo migracji
w ruchu wewnętrznym			
ogółem	68	63	5
mężczyźni	26	30	-4
kobiety	42	33	9
zagranica			
ogółem	7	0	7
mężczyźni	2	0	2
kobiety	5	0	5

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2011/

Tabela 9: Ruch naturalny ludności w 2010 r.

Ludność	Małżeństwa	Rozwody	Urodzenia żywe	Zgony ogółem	Przyrost naturalny	Ogólne saldo migracji	Przyrost roczny
Województwo Śląskie							
4635882	28462	8522	47814	47719	95	-4938	-4843
Podregion Bielski							
656775	4065	1078	7258	6326	932	1211	2143
Powiat żywiecki							
151241	956	190	1734	1551	183	208	391
Milówka							
9992	61	-	109	110	-1	12	11

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2011/

Pracujący**Tabela 1: Pracujący w głównym miejscu pracy w latach 1995 - 2010**

	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ogółem	807	661	646	563	705	936	859	663
mężczyźni	301	291	279	193	308	458	372	195
kobiety	506	370	367	370	397	478	487	468

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2011/

Poziom i struktura bezrobocia rejestrowego**Tabela 2: Bezrobocie w latach 2004 – 2009r.**

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ogółem	520	534	479	357	235	276	410	492
mężczyźni	284	285	235	158	110	109	173	238
kobiety	236	249	244	199	125	167	237	254

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2011/

Tabela 3: Stopa bezrobocia w latach 2004 – 2009r.

	POLSKA	WOJEWÓDZTWO	POWIAT ŻYWIECKI
2004	19,0%	16,9%	15,6%
2005	17,6%	15,4%	14,6%
2006	14,9 %	12,8 %	12,8 %
2007	11,2 %	9,3 %	7,4 %
2008	9,1 %	6,7 %	4,7 %
2009	10,8%	8,4%	6,0%
2010	12,4%	10,0%	14,1%

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2011/

Tabela 1: Struktura własności i powierzchnia mieszkań w zasobie mieszkaniowym gminy w latach 2005 – 2010.

wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ZASOBY MIESZKANIOWE OGÓŁEM						
mieszkania	3 011	3 041	3 089	3 159	3 187	3 219
mieszkania (na 1000 mieszkańców)	302,3	305,0	310,6	315,9	319,3	322,2
izby	12 433	12 595	12 828	13 223	13 370	13 546
powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	259 980	263 836	269 249	278 833	282 313	286 141
przeciętna powierzchnia 1 mieszkania(m ²)	86,34	86,76	87,16	88,27	88,58	88,89
ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY (KOMUNALNE)						
mieszkania	4	4	5	-	-	-
mieszkania (na 1000 mieszkańców)	0,4	0,4	0,5	-	-	-
izby	11	11	14	-	-	-
powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	246	246	307	-	-	-
przeciętna powierzchnia 1 mieszkania(m ²)	61,5	61,5	61,4	-	-	-
ZASOBY ZAKŁADÓW PRACY						
mieszkania	28	28	18	-	-	-
mieszkania (na 1000 mieszkańców)	2,8	2,8	1,8	-	-	-
izby	104	104	67	-	-	-
powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	2 072	2 072	1 332	-	-	-
przeciętna powierzchnia 1 mieszkania(m ²)	74,00	74,00	74,00	-	-	-
ZASOBY OSÓB FIZYCZNYCH						
mieszkania	2971	3001	3059	-	-	-
mieszkania (na 1000 mieszkańców)	298,3	301,0	307,6	-	-	-
izby	12 281	12 443	12 713	-	-	-
powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	256 837	260 693	266 846	-	-	-
przeciętna powierzchnia 1 mieszkania(m ²)	86,45	86,87	87,23	-	-	-
ZASOBY POZOSTAŁYCH PODMIOTÓW						
mieszkania	8	8	7	-	-	-
mieszkania (na 1000 mieszkańców)	0,8	0,8	0,7	-	-	-
izby	37	37	34	-	-	-
powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	825	825	764	-	-	-
przeciętna powierzchnia 1 mieszkania(m ²)	103,13	103,13	109,14	-	-	-

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2011/

Dla porównania zestawienie zasobów mieszkaniowych w powiecie żywieckim:

Tabela 2: Zasoby mieszkaniowe według stosunków własnościowych w 2007r.

Wyszczególnienie	Mieszkania				Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]			
	spółdzielni mieszkaniowych	gminne ^b - komunalne	zakładów ^b pracy	osób ^c fizycznych	spółdzielni mieszkaniowych	gminne ^b - komunalne	zakładów ^b pracy	osób ^c fizycznych
Żywiec	1 896	244	55	8 793	88 896	8 401	2 200	683553
Czernichów	0	16	11	2 198	0	788	635	195 359
Gilowice	0	12	0	1 742	0	761	0	154 379
Jeleśnia	0	15	22	4 418	0	1 126	1 568	365 829
Koszarawa	0	4	1	1 059	0	388	56	80 487
Lipowa	0	5	13	2 694	0	261	1 247	243 772
Łękawica	0	7	3	1 417	0	441	367	115 854

Wyszczególnienie	Mieszkania				Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]			
	spółdzielni mieszka - niowych	gminne ^b - komunalne	zakładów ^b pracy	osób ^c fizycznych	spółdzielni mieszka - niowych	gminne ^b - komunalne	zakładów ^b pracy	osób ^c fizycznych
Łodygowice	36	13	3	3 810	1 732	833	99	357 219
Milówka	0	5	18	3 059	0	307	1 332	266 846
Radziechowy-Wieprz	0	12	7	3 381	0	648	280	295 120
Rajcza	0	21	46	3 166	0	1 163	3 290	258 240
Ślemień	0	12	0	1 074	0	475	0	89 098
Świnna	0	7	5	2 363	0	345	368	192 906
Ujsoty	0	4	17	1 730	0	170	1 303	134 337
Węgierska Górka	17	23	18	4 208	687	958	1 681	359 076

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2011/

a Bez zasobów stanowiących własność Towarzystwa Budownictwa Społecznego oraz własność innych podmiotów; b W budynkach stanowiących własność oraz współwłasność; c Dane dotyczą właścicieli mieszkań w domach jednorodzinnych oraz w budynkach wielomieszkaniowych.

Tabela 3: Struktura wiekowa zasobu mieszkaniowego gminy

Lata	Mieszkania	Procent ogółu
przed 1918	116	4,6%
1918 - 1944	377	14,9%
1945-1970	879	34,8%
1971-1978	401	15,9%
1979 - 1988	409	16,2%
1989 - 2002	341	13,5%

/źródło: GUS, Narodowy Spis Powszechny 2002r./

Tabela 4: Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w latach 2005-2010

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010
wodociąg (szt.)	2853	2883	2931	3001	3029	3061
% ogółu	94,8%	94,8%	94,9%	95,0%	95,0%	95,1%
ustęp splukiwany (szt.)	2362	2393	2442	2512	2540	2572
% ogółu	78,4%	78,7%	79,1%	79,5%	79,7%	79,9%
łazienka (szt.)	2416	2447	2495	2565	2593	2625
% ogółu	80,2%	80,5%	80,8%	81,2%	81,4%	81,5%
centralne ogrzewanie (szt.)	1936	1964	2006	2076	2101	2133
% ogółu	64,3%	64,6%	64,9%	65,7%	65,9%	66,3%
gaz sieciowy (szt.)	0	0	0	0	0	0
% ogółu	0%	0%	0%	0%	0%	0%

/źródło: Bank Danych Regionalnych GUS 2011/

Tabela 5: Struktura inwestorska budownictwa mieszkalnego w latach 2005-2010

Inwestor	2005	2006	2007	2008	2009	2010
spółdzielnie mieszkaniowe (szt.)	0	0	0	0	0	0
% ogółu	0	0	0	0	0	0
powierzchnia	0	0	0	0	0	0
zakłady pracy (szt.)	0	0	0	0	0	0

Inwestor	2005	2006	2007	2008	2009	2010
% ogółu	0	0	0	0	0	0
powierzchnia	0	0	0	0	0	0
komunalne (szt.)	0	0	0	0	0	0
% ogółu	0	0	0	0	0	0
powierzchnia	0	0	0	0	0	0
budownictwo indywidualne (szt.)	22	35	53	72	29	33
% ogółu	100	100	100	100	100	100
powierzchnia	2 139	4 316	5 999	9 928	3 565	3 938
przeznaczone na sprzedaż i wynajem (szt.)	0	0	0	0	0	0
% ogółu	0	0	0	0	0	0
powierzchnia	0	0	0	0	0	0
społeczne czynszowe (w tym TBS) (szt.)	0	0	0	0	0	0
% ogółu	0	0	0	0	0	0
powierzchnia	0	0	0	0	0	0
Milówka – razem (szt.)	22	35	53	72	29	33
Milówka - razem powierzchnia	2 139	4 316	5 999	9 928	3 565	3 938
Milówka - na 1000 mieszkańców	2,2	3,5	5,3	7,2	2,9	3,3
Polska na 1000 mieszkańców	3,0	3,0	3,5	4,3	4,2	3,6

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2011/

Tabela 6: Mieszkania oddane do użytku w 2010r. w gminach powiatu żywieckiego.

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym inwestorzy indywidualni
	mieszkania	na 1000 mieszkańców	powierzchnia	
Żywiec	65	2,0	9355	100,0%
Czernichów	30	4,5	3765	100,0%
Gilowice	18	3,0	2887	100,0%
Jeleśnia	42	3,1	5448	100,0%
Koszarawa	4	1,6	414	100,0%
Lipowa	40	4,0	5656	100,0%
Łękawica	15	3,5	2497	100,0%
Łodygowice	47	3,4	6482	100,0%
Milówka	33	3,3	3938	100,0%
Radziechowy-Wieprz	36	2,8	4413	100,0%
Rajcza	24	2,7	3057	100,0%
Ślemień	10	2,9	1001	100,0%
Świnna	19	2,4	2532	100,0%
Ujszoły	18	3,8	2261	100,0%
Węgierska Górka	29	2,0	4208	100,0%
Powiat żywiecki	430	2,8	57914	100,0%
Polska	135835	3,6	14410837	51,9%

/źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2011/

Przedszkola:

- Przedszkole w Milówce, ul. Dworcowa 5
- Przedszkole nr 1 w Kamesznicy, ul. Parkowa 70
- Oddział przedszkolny przy szkole podstawowej w Lalikach, Laliki 365

Szkoły:**a) Szkoły podstawowe:**

- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Milówce, ul. Dworcowa 3
- Promyk. Szkoła Podstawowa Miłowieckiego Stowarzyszenia na rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, ul. Jana Kazimierza 128
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Kamesznicy, ul. Parkowa 70
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Kamesznicy, ul. Sportowa 382
- Szkoła Podstawowa w Nielech, ul. Górna 297
- Szkoła Podstawowa w Szare, Szare 51
- Szkoła Podstawowa w Lalikach, Laliki 365

b) Szkoły gimnazjalne dla młodzieży:

- Gimnazjum im. Jana Pawła II w Milówce, ul. Sportowa 15
- "Promyk" Gimnazjum Miłowieckiego Stowarzyszenia na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, ul. Jana Kazimierza 128

c) Szkoły ponadgimnazjalne:

- Zespół Szkół w Milówce: Technikum kształcące w zawodach: technik ekonomista, technik żywienia i gospodarstwa domowego, Zasadnicza Szkoła Zawodowa kształcąca w zawodzie kucharz małej gastronomii, ul. Dworcowa 5
- Zespół Szkół Ogólnokształcących im. M. Konopnickiej: Liceum Ogólnokształcące, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, ul. Dworcowa 17

Biblioteki publiczne i filie

- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Bielsku-Białej Filia w Milówce, ul. Dworcowa 17
- Biblioteka Publiczna Gminna, ul. Jagiellońska 4

Muzea:

- Muzeum "Stara Chałupa", ul. Piastowska 1

Kina

- Kino "Tęcza", ul. Jana Kazimierza 126

Domy Kultury, kluby osiedlowe

- Gminny Ośrodek Kultury w Milówce, ul. Dworcowa 1

Apteki

- Apteka Za Kościołem, ul. Nowa 14
- Apteka Św. Antoniego, ul. Dworcowa 31 / 2

Lekarze

a) przychodnie prywatne, spółdzielnie, praktyki grupowe:

- Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDYK" Spółka z o. o. (poradnie: chirurgii dziecięcej, chirurgii ogólnej, dermatologiczna, diabetologiczna, endoskopii, gastroenterologii, ginekologiczno-położnicza, kardiologiczna, kinezyterapii, laryngologiczna, lekarza rodzinnego, logopedyczna, medycyny pracy, neurologiczna, neurologiczna, okulistyka, preluksacyjna, pulmonologiczna, rehabilitacyjna, schorzeń tarczycy, urazowo-ortopedyczna, urologiczna, zdrowia psychicznego; pracownia diagnostyki kardiologicznej, poradnia chirurgii schorzeń naczyń, pracownia badań wysiłkowych ergometrii, pracownia hydroterapii, pracownia fizjoterapii, pracownia masażu leczniczego, pracownia krioterapii, laboratorium analityczne, pracownia USG, pracownia endoskopii, pracownia RTG, pracownia badań dopplerowskich, pracownia UKG), ul. Dworcowa 31
- "Vita" NZOZ, ul. Kamesznica 178 lub ul. Ziołowa 17,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Stomatologia", ul. Dworcowa 26
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Skorupka B.Skorupka R. S.C., ul. Dworcowa 26

b) praktyki lekarskie

- Białoń-Rysakowska Regina Lekarz Anestezjolog, ul. 1 Maja 3
- Justyński Roman Gabinet Internistyczny, ul. Rzeczna 20
- Włoch Barbara Stomatolog, ul. Kałuża 14 /3
- Błasiak Ewa Stomatolog, ul. Jana Kazimierza 121
- Matuszny Aleksander, lek. med. Spec. ginekolog położnik , ul. Świerkowa 3
- Stanisław-Laitl Anna, dr nauk med. Spec. ginekolog położnik, cytolog, ul. Jagiellońska 7
- Wesołowska Dorota, lek. med. Neurolog, ul. Turystyczna 46
- Rolle-Matuszny Ewa, lek. med. Spec. Pediatria, ul. Świerkowa 3
- Zbrojkiewicz-Konarska Aleksandra - Gabinet stomatologiczny, ul. Ziołowa 178
- Gabinet Prywatny lek. pediatra G. Paluszkiewicz, Kamesznica 680

Domy i zakłady opieki społecznej

- Dom Opieki im. Jana Pawła II w Kamesznicy, ul. św. J. S. Pelczara 891
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miłówce, ul. Jana Kazimierza 121
- Grapka Klub Stowarzyszenie Abstynentów w Kamesznicy, ul. Beskidzka 43

Obiekty noclegowe – turystyka

a) Hotele, ośrodki wczasowe, konferencyjne

- Hotel "Milena", ul. Dworcowa 22
- Hotel-Restauracja Tycjan, ul. Wolności 7
- Hotel Restauracja Beskid, ul. Jana Kazimierza 122
- Ośrodek Konferencyjno-Wypoczynkowy U Kubiców, Szare 23
- ZAZ Ośrodek Rehabilitacyjno Szkoleniowo – Wypoczynkowy, Laliki 365

b) Internaty, akademiki, schroniska, zajazdy, pensjonaty

- Kamińska Barbara Ryszard, Zajazd *Na Gronicku*, Laliki 102
- Maślanka Stanisław, Zajazd *Pod Kopcem*, ul. Turystyczna 69
- Dom Strażaka, OSP Miłówka, ul. Dworcowa 21
- „Pensjonat”, Laliki 219
- "Watra" Pensjonat. Kosoń Krzysztof, Laliki 83
- Pensjonat Willa Nad Rzeką , Szare 7
- Storczyk – Pensjonat, Dworcowa 12

c) Agroturystyka

- Duraj Halina i Czesław, ul. Górna 734
- Dziedzic Antoni, Kamesznica 167
- Filary Janina, Kamesznica 59

- Nowak Maria, ul. Łączna 324
- Pietrasina Lucyna i Jerzy, *Zacisze*, ul. Janoska 389
- Kąkol Krystyna, ul. Grunwaldzka 53
- Krzepina Maria, ul. Wodna 3
- Lucyna Pydych "U Lucyny", ul. Turystyczna 11
- Łuka Ewa, ul. Jagiellońska 217A
- Noclegi u Kamińskich, ul. Jagiellońska 124
- Sikora Marek, ul. Jana Kazimierza 99
- Sporek Zofia, *Wanesa*, ul. Beskidzka 8
- Styczyńska Maria, ul. Jagiellońska 159
- Zwolińska Maria, ul. Stroma 1
- Ośrodek Agroturystyczny "Leśny Gród", Kol. Prusów 118
- „Calineczka”, Szare 237
- Agroturystyka Chata Górska, Kamesznica, os. Kolonia Wojtasówka 394

d) Pokoje gościnne, kwatery prywatne

- Niedzielska Iwona, Laliki 216
- Aleksandra Omiatacz, ul. Kazimierza 118
- Chrobok Janusz, ul. Grunwaldzka 54
- Ciupka Dorota Dariusz, ul. Jagiellońska 187
- Drożdż Barbara, ul. Jagiellońska 34
- Filip Wiktoria, ul. Dworcowa 2
- Żyrek Stanisława, ul. Jagiellońska 119
- Dziergas A. Noclegi, ul. Jagiellońska 125

źródło:

opracowanie własne na podstawie danych internetowych

INFORMACJE OGÓLNE

Tabela 1: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon według sekcji PKD 2007 w 2010r.

Wyszczególnienie		Województwo śląskie	Powiat żywiecki	Milówka
ogółem		451635	13490	774
sektor	Prywatny	435084	13054	750
	Publiczny	16551	436	24
z ogółem	Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5144	470	63
	Sekcja B Górnictwo i wydobywanie	352	3	0
	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	42425	1699	65
	Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	273	8	1
	Sekcja E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1561	42	3
	Sekcja F Budownictwo	52213	2263	155
	Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	138392	3655	193
	Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	30987	818	63
	Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	15039	686	41
	Sekcja J Informacja i komunikacja	10045	175	5
	Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	16948	376	8
	Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	22144	194	5
	Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	36043	714	40
	Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	10586	244	10
	Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1779	104	7
	Sekcja P Edukacja	13512	436	25
	Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	20059	504	36
	Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7935	303	10
	Sekcja S Pozostała działalność usługowa	26193	796	44
	Sekcja T Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0
	Sekcja U Organizacje i zespoły eksterytorialne	5	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2010/

Tabela 2: Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze regon według sekcji PKD 2007 w 2010r.

Wyszczególnienie		Województwo śląskie	Powiat żywiecki	Milówka
ogółem		46390	1371	61
sektor	Prywatny	45825	1369	61
	Publiczny	565	2	0
z ogółem	Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	361	23	2
	Sekcja B Górnictwo i wydobywanie	50	0	0
	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	4157	148	7
	Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	34	1	0
	Sekcja E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	148	2	0
	Sekcja F Budownictwo	5953	286	17
	Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	13971	390	18
	Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	2286	45	1
	Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1853	57	2
	Sekcja J Informacja i komunikacja	1626	28	1
	Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1967	36	0
	Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1136	6	0
	Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4134	90	4
	Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1482	44	1
	Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	17	0	0
	Sekcja P Edukacja	1519	29	1
	Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1968	43	3
	Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	746	25	0
	Sekcja S Pozostała działalność usługowa	2980	118	4
	Sekcja T Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0
	Sekcja U Organizacje i zespoły eksterytorialne	2	0	0

/Źródło: Bank Danych Lokalnych, 2010/

Tabela 3: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon według sektorów własnościowych w 2010r.

Wyszczególnienie		Województwo śląskie	Powiat żywiecki	Milówka
ogółem		451635	13 490	774
sektor	Publiczny	16551	436	24
	Prywatny	435084	13 054	750
sektor publiczny	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	6915	436	21
	przedsiębiorstwa państwowe	19	330	0
	spółki handlowe	584	0	0
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	17	12	0
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	20	0	0
sektor prywatny	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	342941	11168	674
	spółki handlowe	32225	441	12
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	5612	67	0
	spółdzielnie	1162	47	3
	fundacje	884	14	3
	stowarzyszenia i organizacje społeczne	8395	349	21

/Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2011/

Komunikacja drogowa w gminie oparta jest na:

- 1) drogach krajowych: DK 69, S 69
- 2) drodze wojewódzkiej : DW 943 - od DK 69 w miejscowości Laliki do granicy państwa (Czechy);
- 3) drogach powiatowych: S 1435 (Cięcina – Węgierska Górka - Milówka), S 1437(Milówka - Nieleświa), S 1438(Milówka - Prusów), S 1439(Kamesznica – Milówka – Rajcza – Ujsoły – granica państwa), S 1447 (Rajcza – Sól - Zwardoń), S 1449 (Kamesznica - Szare) S 1450 (Kamesznica - Koniaków), S 1451 (Kamesznica - Złatna), S 1480 (dojazd do stacji PKP w Milówce);
- 4) drogach gminnych.

Drogi krajowe, wojewódzka oraz drogi powiatowe zapewniają połączenie między gminami o istotnym znaczeniu gospodarczym i turystycznym w rejonie. Drogi wojewódzka i krajowa przejmują ruch tranzytowy.

Drogi gminne tworzą nieregularną sieć układu drogowego gminy, obsługują ruch w poszczególnych sołectwach i przysiółkach.

Gmina Milówka nie posiada własnej zorganizowanej zbiorowej komunikacji autobusowej – w zakresie transportu zbiorowego jest obsługiwane przez PKS w Żywcu, który zapewnia połączenia z Rajczą, Rycerką Górną, Ujsołami, Żywcem, Bielskiem i Jeleśnią.

Przez teren gminy przebiega komunikacja kolejowa i znajdują się w niej dwie stacje kolejowe.

W zakresie transportu lotniczego gmina obsługiwana jest poprzez lotniska Balice (106 km) oraz Pyrzowice (130 km). Najbliższym położonym lotniskiem jest lotnisko w Ostrawie, znajdujące się w odległości 93 km.

Według "Informacji o kierunkach rozwoju lotnictwa cywilnego do roku 2010", dokumentu Ministerstwa Infrastruktury, zalicza się lotnisko Kraków – Balice, zgodnie z klasyfikacją odpowiadającą wymogom Unii Europejskiej, do portów lotniczych poziomu II – głównych regionalnych, natomiast lotnisko Katowice – Pyrzowice do portów lotniczych poziomu III – regionalnych. Lotnisko w Balicach przystosowane jest do obsługi przewozów międzynarodowych na liniach dalekiego, średniego i krótkiego zasięgu oraz obsługi przewozów krajowych pomiędzy portami regionalnymi oraz przewozów krajowych pomiędzy portami regionalnymi oraz częściowego dowozu pasażerów do Centralnego Portu Lotniczego Warszawa – Okęcie. Lotnisko w Pyrzowicach przystosowane jest do obsługi przewozów międzynarodowych na liniach średniego i krótkiego zasięgu, obsługi przewozów krajowych pomiędzy portami regionalnymi oraz przewozów krajowych pomiędzy portami regionalnymi oraz przewozów krajowych w celu dowozu pasażerów do Centralnego Portu Lotniczego Warszawa – Okęcie. Zgodnie z ustawą Prawo Lotnicze w Balicach i Pyrzowicach ustanowiono stałe lotnicze przejścia graniczne.

Brak danych dotyczących ilości miejsc parkingowych w Milówce. Zlokalizowane są głównie w pobliżu budynków użyteczności publicznej i usługowych. Potrzeby parkingowe mieszkańców realizowane są w ramach działek budowlanych.

Sieć elektroenergetyczna

Na obszarze gminy Milówka infrastrukturę elektroenergetyczną tworzą: dwutorowa linia napowietrzna WN Żywiec – Rajcza – Węgierska Górka, napowietrzna i kablowa sieć SN, napowietrzna i kablowa sieć nN, stacje transformatorowe SN/nN. Przez Milówkę przebiega także trasa projektowanej, dwutorowej linii WN Wisła – Rajcza.

Sieć wodociągowa

Zaopatrzenie w wodę sołectw Gminy Milówka realizowane jest głównie za pośrednictwem: ujęcia lokalnego wody pitnej zlokalizowanego w miejscowości Kamesznica Złatna (właściciel Urząd Gminy Milówka, administrator Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej), oraz indywidualnych studni gospodarskich (ujęcia własne wody pitnej). Sieć wodociągowa zaopatruje w wodę 465 odbiorców wody na obszarze miejscowości Szare, Laliki i Kamesznica. Łączna długość sieci wraz z przyłączami na terenie gminy Milówka wynosi 16,8 km. Szacuje się, że z prywatnych sieci wodociągowych (grawitacyjnych) korzysta ponad 95% mieszkańców gminy. W ramach projektu pod nazwą „Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie” (Nr 2000/PL/16/P/PE/023) planowana jest budowa wodociągu, który ma być obsługiwany przez „Beskid-Ekosystem” Sp. z o.o. w Ciężynie dla Obszaru Węgierska Górka. Planowane zakończenie realizacji projektu przypada koniec 2013 roku.

Kanalizacja

Na obszarze gminy Milówka długość sieci kanalizacyjnej wynosi 43,7km. Funkcjonuje jedna przepompownia ścieków o wydajności 61,2 m³/h. Odbiorcą ścieków jest oczyszczalnia w Węgierskiej Górze. Pozostałe ścieki gromadzone są i zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone. Sporadycznie zdarzają się przypadki odprowadzania ścieków do ziemi lub wód płynących.

W ramach projektu pod nazwą „Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie” (Nr 2000/PL/16/P/PE/023) planowana jest budowa kanalizacji, która ma być obsługiwana przez „Beskid-Ekosystem” Sp. z o.o. w Ciężynie dla Obszaru Węgierska Górka. Planowane zakończenie realizacji projektu przypada na koniec 2013 roku. Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Milówce planuje także budowę do końca 2016 r. kanalizacji deszczowej w drogach gminnych o łącznej długości ok. 2 km.

Sieć telekomunikacyjna

Obsługa telekomunikacyjna na obszarze gminy jest dość dobrze rozwinięta. Podstawowe potrzeby mieszkańców zaspokaja telefonia przewodowa. Na terenie gminy działają także wszystkie sieci telefonii komórkowej i niemalże cały teren gminy jest w zasięgu wszystkich operatorów działających w kraju.

Ciepłownictwo

Na terenie gminy Milówka zaopatrzenie w ciepło realizowane jest w ramach indywidualnych systemów ogrzewania. W sezonie grzewczym występuje problem niskiej emisji, wzmacniany przez ograniczoną możliwość przewietrzania zabudowań położonych w dolinach oraz częste przypadki spalania śmieci.

źródła:

1. Aktualizacja programu ochrony środowiska powiatu żywieckiego na lata 2010 - 2012
2. Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Milówka do roku 2015

Zagadnienia gospodarki odpadami rozwiązuje Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Milówka do roku 2015. Dokument dostosowany został do założeń przyjętych w Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Żywieckiego. Jest również zgodny z polityką ekologiczną państwa, z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego oraz uwzględnia zapisy zawarte w aktualnie obowiązujących aktach prawnych z zakresu gospodarki odpadami. Opisano w nim aktualny stan gospodarki odpadami, prognozy, cele i kierunki działań oraz niezbędne koszty związane z realizacją przedsięwzięć w gospodarce odpadami. Na terenie gminy wdrożono selektywną zbiórkę odpadów obejmującą szkło, makulaturę, metale oraz tworzywa sztuczne. Gmina nie posiada własnego składowiska odpadów, stąd wywożone są one na obsługujące powiat żywiecki składowisko spółki Beskid w Żywcu.

Analizując aktualny stan gospodarowania odpadami wyszczególniono poszczególne źródła wytwarzania odpadów na terenie gminy Milówka:

- gospodarstwa domowe,
- usługi i rzemiosło,
- obiekty handlowe,
- administracja i szkolnictwo,
- obiekty turystyczne.

Ilość i jakość odpadów

Odpady komunalne

W skład odpadów komunalnych wchodzi: papier, karton, drewno, tkaniny, odpady organiczne, popiół, żużel, tworzywa sztuczne, skóra, guma, metale, szkło. Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Milówka do roku 2015 w oparciu o uśrednione wskaźniki nagromadzenia odpadów dla terenów wiejskich, określone na podstawie danych zawartych w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami, Planie Gospodarki Odpadami województwa śląskiego i powiatu żywieckiego określił potencjalną ilość odpadów komunalnych wytwarzanych przez mieszkańców Milówki na 2098,5 Mg.

Tabela 1: Skład odpadów domowych i z obiektów komunalnych

Frakcje odpadów	Odpady domowe	Odpady z obiektów infrastruktury
odpady organiczne pochodzenia roślinnego	13%	10%
odpady organiczne pochodzenia zwierzęcego	1%	-
inne odpady organiczne	2%	-
papier i tektura	13%	30%
tworzywa sztuczne	13%	30%
materiały tekstylne	3%	3%
szkło	8%	10%
metale	4%	5%
odpady mineralne	10%	5%
frakcja drobna (<10mm)	33%	7%
razem	100%	100%

Źródło: 2015 Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Milówka do roku 2015/

Odpady niebezpieczne

Zbieraniem, magazynowaniem i transportem odpadów niebezpiecznych zajmują się wyspecjalizowane podmioty gospodarcze posiadające pozwolenia na taką działalność. Wytwórcami odpadów niebezpiecznych w Milówce są:

- Zakład Ceramiki Szlachetnej, ul. Kaflarska 4
- Przedsiębiorstwo Budowlano – Produkcyjne „Tirmet II” s.c. ul. Jana Kazimierza 2/2
- Stacja Paliw „Mixpol”
- Stacja Paliw „Inter – tank” w Lalikach
- Myjnia Samochodowa w Milówce, ul. Grunwaldzka
- ROLMET W. Sygut w Milówce, ul. Jana Kazimierza,
- HUT – HUR w Milówce, ul. Jana Kazimierza,
- Rzeźnia Prywatna R, W, Kocoń s.j. Rajcza 541 w Milówce,
- NZOZ „MEDYK” w Milówce, ul. Dworcowa 30
- NZOZ „Vita” w Kamesznicy.

Zakłady te wytwarzają następujące rodzaje odpadów niebezpiecznych:

- Odpady farb i lakierów zawierających rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne,
- Odpady ze szkliwienia zawierające metale ciężkie,
- Mineralne oleje hydrauliczne nie zawierające związków chlorowcoorganicznych,
- Mineralne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe nie zawierające związków chlorowcoorganicznych,
- Syntetyczne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe,
- Inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe,
- Sorbenty, materiały filtracyjne (w tym oleje nie ujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB)
- Filtry olejowe,
- Płyny hamulcowe,
- Płyny zapobiegające zamarzaniu zawierające substancje niebezpieczne
- Zurzyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione 16 01 09 do 16 02 12
- Baterie i akumulatory ołowiowe.

W planie gospodarki odpadami dla gminy Milówka do roku 2015 oszacowano, że podmioty gospodarcze wytworzyły 24,0 Mg odpadów niebezpiecznych. Odpady te są zbierane i przekazywane specjalistycznym firmom celem odzysku lub unieszkodliwienia.

Wśród odpadów poremontowych znajdują się odpady azbestowe, występujące głównie w postaci eternitu. Szacuje się że na terenie Milówki znajduje się 738 Mg tych wyrobów, głównie w postaci płyt azbestowo – cementowych. Usuwany materiał jest unieszkodliwiany na składowisku w Nowym Sączu.

Kolejnym rodzajem odpadów niebezpiecznych są odpady medyczne w postaci zużytych opatrunków, tamponów, igieł, strzykawek, pustych ampułek itp. oraz odpady weterynaryjne.

Do źródeł energii odnawialnej zalicza się:

- energię wiatru,
- energię słoneczną,
- energię geotermalną,
- biomasę,
- gaz wysypiskowy, gaz z oczyszczalni ścieków, inne rodzaje biogazu,
- energię ciepłą nagromadzoną w środowisku
- konwencjonalną energię wodną,
- energię fal morskich i pływów morskich - nie dotyczy obszaru Milówki.

W warunkach gminy Milówka możliwości wykorzystania energii odnawialnej są ograniczone. Jedynie niektóre jej rodzaje są obecnie wykorzystywane i mają możliwości rozwoju:

Energia wiatru

Milówka położona jest wg mapy stref energetycznych wiatru w Polsce (prof. H. Lorenc na podstawie danych pomiarowych z lat 1976-2005) w strefie II - **korzystnej**, średnia prędkość wiatru przekracza tu 4 m/s (minimalna prędkość wiatru zapewniająca opłacalność przedsięwzięcia wynosi 5 m/s, przy czym turbina powinna pracować minimum 2 tys. godzin w roku) Tereny Beskidu Śląskiego i Żywieckiego wymieniane są jako tereny o wzmożonych prędkościach wiatru.

Energia słoneczna

Średnie usłonecznienie (insolacja) dla okolic Milówki wynosi około 1500 h/rok, a średnia roczna ilość energii promieniowania słonecznego – ok. 1100 kWh/m². Najczęściej stosowanymi sposobami użytkowania energii słonecznej jest jej przetworzenie w energię ciepłą w kolektorach cieczowych lub powietrznych oraz w energię elektryczną w ogniwach fotowoltaicznych.

Wykorzystanie energii słonecznej na terenie Milówki powinno mieć miejsce w budownictwie, szczególnie w nowym, poprzez odpowiednie usytuowanie i konstrukcję budynków (technologia pasywna), zastosowanie odpowiednich technologii i urządzeń umożliwiających wykorzystanie promieniowania słonecznego do ogrzewania, ciepłej wody użytkowej, wody basenowej oraz ogrzewania pomieszczeń (technologia aktywna). Biorąc pod uwagę możliwość wystąpienia okresów pochmurnych, kolektory słoneczne muszą być wtedy dublowane innym sposobem ogrzewania. W instalacjach domowych wody użytkowej należy przyjąć wskaźnik 1,0 – 1,5 m² powierzchni absorbera przypadającą na 1 osobę.

Na terenie Milówki można również wykorzystać energię słoneczną w rolnictwie (ciepło szklarniowe, suszenie produktów rolnych).

Energia geotermalna

W Głównym Instytucie Górnictwa w Katowicach zakończył się projekt badawczy „Wody geotermalne regionu górnośląskiego – pozyskanie energii w celu użytkowym”, realizowany na zlecenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2005-2007. Celem projektu było określenie możliwości eksploatacji ciepłych wód podziemnych i ich wykorzystania. W ramach projektu wykonano 94 mapy, które pozwoliły na wskazanie

miejsz kwalifikujących się pod inwestycje geotermalne. Milówka znajduje się poza obszarami występowania wód geotermalnych z korzystnymi warunkami wykorzystania.

Energia wykorzystująca spalanie biomasy i paliw z odpadów komunalnych:

- **Spalanie biomasy:** słomy, odpadów z terenów zieleni, odpadów drzewnych z czyszczenia lub prześwietlania lasów, masy zielonej ze specjalnych plantacji drzew i roślin energetycznych może być wykorzystane w lokalnych kotłowniach o niewielkim zapotrzebowaniu mocy.
- **Odpady komunalne** – W Milówce brak jest składowiska odpadów komunalnych. Odpady z jej terenu wywożone są na wysypisko w Żywcu. W związku z wysokimi kosztami tego rodzaju inwestycji celowym było by rozpatrywanie budowy spalarni śmieci w ramach związku komunalnego kilku gmin.

Biogaz z oczyszczalni ścieków, gaz wysypiskowy, inne rodzaje biogazu:

- **Gaz wysypiskowy** – na obszarze gminy Milówka brak składowisk odpadów, dlatego obecnie nie ma możliwości wykorzystywania gazu wysypiskowego do zaspokajania potrzeb energetycznych.
- **Gazy fermentacyjne z oczyszczalni ścieków** – na obszarze gminy Milówka brak oczyszczalni ścieków, dlatego obecnie nie ma możliwości wykorzystywania gazu fermentacyjnego do zaspokajania potrzeb energetycznych.
- **Gaz fermentacyjny z odchodów zwierzęcych** - Rolnicze gospodarstwa hodowlane produkują duże ilości wysoko zanieczyszczonych odpadów takich jak odchody zwierzęce, które mogą powodować zanieczyszczenie rzek, wód podziemnych, emisje odorów oraz stanowią zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. Jedną z ekologicznie dopuszczalnych form utylizacji tych odpadów jest fermentacja beztlenowa. Największe możliwości pozyskania biogazu mają gospodarstwa specjalizujące się w produkcji zwierzęcej o koncentracji powyżej 60 sztuk dużych (o masie 500 kg). Na terenie Milówki nie ma tak dużych gospodarstw jednak można przeanalizować indywidualnie możliwość pozyskiwania biogazu i opłacalność jego wykorzystania w ramach kilku gospodarstw.

Energia ciepła nagromadzona w środowisku

Pompa ciepła jest urządzeniem umożliwiającym wykorzystanie energii cieplnej nagromadzonej w środowisku naturalnym. Pompy ciepła są obecnie najtańszym w eksploatacji źródłem ciepła do ogrzania domu i przygotowania ciepłej wody, gdyż wykorzystują energię odnawialną zgromadzoną w środowisku: w gruncie, w wodzie lub w powietrzu. Pompa ciepła odbiera ciepło z „zimnego otoczenia”. Następnie pompuje to ciepło na poziom temperaturowy, który jest absolutnie wystarczający, aby ogrzać budynek. Nawet jeśli na zewnątrz jest bardzo zimno, pompa ciepła ciągle wydobywa z ziemi, wody lub powietrza tyle energii, ile potrzeba do ogrzania pomieszczeń. Źródłem energii cieplnej dla pompy ciepła może być zarówno ośrodek naturalny: grunt, woda, powietrze, jak i ośrodek sztuczny: ciepłe wody technologiczne w przemyśle, ścieki komunalne, powietrze wentylacyjne z kopalni itp.

Konwencjonalna energia wodna

Mała energetyka wodna obejmuje pozyskanie energii z cieków wodnych. Istniejące w Milówce ciek wodny nie stanowią zasobów wodnych umożliwiających realizację opłacalnych ekonomicznie obiektów małej energetyki wodnej.